

توراه اور • پاراشاها מקץ • مامار 7

רני ושמחי בת ציון כו'

«بسرای و شادمان باش، ای دخترِ صهیون»

سه نامی که میدراش برای اسرائیل می‌آورد، «دختر»، «خواهر» و «مادر»، سه مرتبه از خدمت الهی‌اند: کسی که باید عشق به **ה'** را از بالا دریافت کند؛ استادِ تورات که قانونِ توراتی (**הלכה**, halachah) او میان نیکی و بدی جدایی می‌افکند؛ و کسی که توراتش با فداکاری تا پای جان (**مسירות נפש**, mesirus nefesh) در «واحد» پیوند خورده است و از این رو تجلی الوهیت را به دنیا می‌آورد. در روزگار آینده، «دختر» به مرتبه‌ای بس والاتر برخواهد خاست.

تقديم به افتخارِ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدرِ ربّه، رب لیوی بیتسحاق

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/mikeitz/7

مقصود اصلی

سه نامی که میدراش برای اسرائیل می‌آورد، «دختر»، «خواهر» و «مادر»، سه مرتبه از خدمت الهی‌اند: کسی که باید عشق به **ה'** را از بالا دریافت کند؛ استادِ تورات که قانونِ توراتی (**הלכה**, halachah) او میان نیکی و بدی جدایی می‌افکند؛ و کسی که توراتش با فداکاری تا پای جان (**מסירות נפש**, mesirus nefesh) در «واحد» پیوند خورده است و از این‌رو تجلی الوهیت را به دنیا می‌آورد. در روزگار آینده، «دختر» به مرتبه‌ای بس والاتر برخواهد خاست.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشت‌های پایان متن هستند.

خلاصه مامار

چرا اسرائیل «دختر» خوانده می‌شود، و چگونه روح می‌تواند «چراغِ نامِ چهارحرفی (**הי**, Havayah)» باشد، حال آنکه **ה'** نیز چراغِ روح خوانده می‌شود؟ **ה'** با آفرینش دگرگون نمی‌شود: عوالم در پیشگاه او هیچ به حساب می‌آیند، و شناخت او از آن‌ها او را دربر نمی‌گیرد، زیرا او سه بار قدوس است. سه قداست، نزول تا مرتبهٔ گفتارند؛ حرفِ یود (**י**, yud) همان انقباض (**צמצום**, tzimtzum) است که عوالم و لذتِ ارواح از جهانِ آینده را ممکن می‌سازد، و فرمان‌های توراتی (**מצוות**, mitzvos) روح، آن را می‌درخشاند. روح (**נשמה**, neshamah) در رفتن و بازگشت زندگی می‌کند، همچون نفس کشیدن و ضربانِ قلب: رفتن، واگذاشتنِ ارادهٔ خویش در شمع است و بازگشت، تورات و قانونِ توراتی، سکونتگاهِ **ה'** در پایین. چنین روحی «چراغِ **ה'**» است. کسی که با تأمل نمی‌تواند به این مرتبه برسد، به «تو چراغِ منی» نیاز دارد: تورات و فرمان‌های توراتی، حسابرسی از خویشتن و یاری از بالا. این همان «دختر»، یعقوب (**יעקב**)، است که حقیقت را همچون هدیه دریافت می‌کند. «خواهر»، استادِ تورات است که احکامش پوسته (**קליפה**, kelipah) را فرومی‌افکند و اسرائیل را، گویی، دوقلوهای **ה'** می‌سازد. باین‌همه، تورات به‌تنهایی کافی نیست و باید با فداکاری تا پای جان در «واحد» همراه شود؛ این دو در کنار هم «مادر» اند که تجلی الوهیت را به دنیا می‌آورد. در روزگار آینده، «دختر» باز هم بالاتر خواهد رفت: «زنی توانمند، تاج شوهرش».

طرح کلی

- 1 **دختر، خواهر، مادر؛ دو چراغ**
سه نامی که میدراش برای اسرائیل می‌آورد، سه مرتبهٔ خدمت‌اند؛ و این پرسش مطرح است: روح «چراغِ **ה'**» است، اما **ה'** چراغِ روح خوانده می‌شود.
2-11
- 2 ****ה'** با آفرینش دگرگون نمی‌شود**
«هر نفسی بستاید» یعنی روشنایی ببخشد. برخلاف روح که جامه‌هایش بر آن اثر می‌گذارند، **ה'** دگرگون نمی‌شود؛ عوالم در پیشگاه او هیچ به حساب می‌آیند و نزد او «آشکار و معلوم» اند، بی‌آنکه شناختِ او آن‌ها را دربرگیرد، زیرا او سه بار قدوس است.
31-6
- 3 **نام Havayah، انقباض و فرمان‌های توراتی**
دو حرفِ **הי** (hei) اندیشه و گفتارند، و سه قداست، نزول تا مرتبهٔ گفتار را نشان می‌دهند. حرفِ یود همان انقباض است که جهانِ آینده به‌واسطهٔ آن آفریده شد؛ فرمان‌های توراتی حرفِ یود را به هی برتر می‌کشاند و از این‌رو روح «می‌ستاید».
71-10

4 رفتن و بازگشت: چراغ Havayah

روح در رفتن و بازگشت نفس می‌کشد. رفتن، واگذاشتن اراده در شمع است؛ در آنجا آدمی می‌داند که همه در برابر او در حالت خودنهی‌گری (ביטול, bittul) هستند. بازگشت، تورات و چهار ذراع قانون توراتی است. در بالا، این دو سبب کناره‌گیری و فرودآوردن می‌شوند، و روح چراغی برای نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof) می‌شود.

5 «تو چراغ منی»: دختر

تأمل به‌تنهایی نمی‌تواند چنین عشقی پدید آورد. تورات و فرمان‌های توراتی، همراه با حسابرسی صادقانه، تاریکی را برطرف می‌کنند؛ آن‌که عیب‌دار است به زیر افکنده می‌شود تا بازگردد، و سپس از بالا یاری می‌گیرد. این همان «دختر»، یعنی دریافت‌کننده، است؛ همان‌گونه که یعقوب حقیقت را از بالا دریافت می‌کند.

6 خواهر: استادان تورات

درس تورات میان نیکی و بدی جدایی می‌افکند؛ سخن **ה'** در دهان کسی که تورات می‌آموزد، پوسته‌ها را فرومی‌افکند و اسرائیل، گویی، برادران **ה'**، «دوقلوهای» او می‌شوند. با این‌همه، تورات به‌تنهایی کافی نیست.

7 مادر: تورات همراه با فداکاری تا پای جان

فداکاری تا پای جان در «واحد»، تورات را از ریشه‌اش فرومی‌کشد؛ گواهی از یعقوب است و تورات از اسرائیل. این همان «مادر» است که تجلی الوهیت را به دنیا می‌آورد؛ در آینده «دختر» برخواهد خاست.

مفاهیم کلیدی

اهل حسابرسی מארי דחושבנא

کسانی که صادقانه هر کار، گفتار و اندیشه‌ای را که برای **ה'** نبوده است به حساب می‌آورند؛ این «روی‌گرداندن از بدی» باید نخست انجام شود تا تاریکی‌ای که مانع نور عشق است برطرف گردد.

چهار ذراع قانون توراتی ד' אמות של הלכה

قانون تورات که حکمت و اراده **ה'** است؛ تنها از راه آن است که **ה'**، قدوس و جدا، در جهان آرام می‌گیرد و سکونتگاه خود را در میان عوالم فرودین برپا می‌کند.

یعقوب و اسرائیل יעקב וישראל

دو مرتبه از روح: اسرائیل پیش‌تر در کشمکش پیروز شده است؛ یعقوب، «یود و پاشنه»، به مرتبه‌ای فرود آمده و هنوز حقیقت را به‌طور طبیعی ندارد، از این رو **ה'** آن را از بالا به او می‌بخشد.

رفتن و بازگشت (רצוא ושוב, ratzo vashov) رצوا وשוב

آهنگ روح، که به نام نفس‌کشیدن (neshimah) نامیده شده و در ضربان پیوسته قلب دیده می‌شود: رفتن، اشتیاق روح به واگذاشتن خویش به **ה'** است؛ بازگشت، بازگشتن به تورات و قانون توراتی است، جایی که **ה'** در پایین سکونت دارد.

فداکاری تا پای جان (מסירות נפש) מסירות נפש

در اینجا، واگذاشتن اراده خویش در شمع: ریشه‌کن کردن اراده‌ای که در پوچی‌های دنیوی جای گرفته است، تا آدمی تنها یک اراده داشته باشد، برای پدرش در آسمان.

انقباض (צמצום) צמצום

انقباض نور بی‌پایان که حرف یود نام Havayah آن را باز می‌نماید؛ بی‌آن، نه عوالم پدید می‌آمدند و نه لذت ارواح از جهان آینده.

دختر، خواهر، مادر؛ دو چراغ

1 رני وشمחי¹ בת ציון² כו'. להבין למה נק' כנס"י [כנסת ישראל] בשם בת כמו בת ציון בת ירושלים.³

«بسرای و شادمان باش، ای دختر صهیون»، و جز اینها. [باید] فهمید چرا جماعت اسرائیل را «دختر» می‌نامند، چنان‌که در «دختر صهیون» و «دختر اورشلیم» آمده است.

این **ماامر** (maamar) با ندای زکریا به صهیون آغاز می‌شود که بسراید و شادمان باشد، زیرا **ה'** خواهد آمد تا در میان او سکونت گزیند؛ این آیه هفتارا (**הפטרה**, Haftarah) شبات **חנוכה** (Shabbos Chanukah) است. پرسش این است که چرا جماعت اسرائیل، یعنی تمامی قوم در پیوندشان با **ה'**، «دختر» نامیده می‌شود.

הנה איתא במדרש משל למלך⁴ כו' לא זו מחבבה עד שקראה בתי כמ"ש שמעי בת⁵ וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך ויתאו המלך יפוך כו' (ופי' יפוך הוא כמו בחי' רעיתי יפתי).

اکنون، در میدراش آمده است: «[تمثیلی درباره] پادشاهی»، و جز اینها: «از مهرورزی به او بازنايستاد تا آن‌که او را «دخترم» خواند»، چنان‌که نوشته شده است: «بشنو، ای دختر، و بنگر، و گوشت را فرا ده؛ قومت و خانه پدرت را فراموش کن، و پادشاه شیفته زیبایی تو خواهد شد»، و جز اینها. (و معنای «زیبایی تو» مانند مرتبه «محبوبه من، زیباروی من» است.)

میدراش عشق **ה'** به اسرائیل را به پادشاهی تشبیه می‌کند که تنها دختری داشت و او را بسیار دوست می‌داشت: او دخترش را «دخترم» خواند و عشقش پیوسته فزونی گرفت. نخستین نام بر آیه‌ای از مزامیر استوار است که عروس را «دختر» می‌خواند و وعده می‌دهد که پادشاه شیفته زیبایی او خواهد شد؛ توضیحی کوتاه می‌افزاید که این «زیبایی» همان صفتی است که غزل غزل‌ها آن را «محبوبه من، زیباروی من» می‌خواند.

לא זו מחבבה עד שקראה אחותי וכמ"ש אחותי رעיתי.⁶

«از مهرورزی به او بازنايستاد تا آن‌که او را «خواهرم» خواند»، چنان‌که نوشته شده است: «خواهرم، محبوبه من.»

عشق پادشاه باز هم فزونی می‌گیرد و او دختر را «خواهرم» می‌خواند؛ چنان‌که غزل غزل‌ها می‌گوید: «خواهرم، محبوبه من.»

לא זז מחבבה עד שקראה אמי וכמ"ש צאנה וראנה בנות ציון⁷ במלך שלמה בעטרה שעטרה⁸ לו אמו⁹ כו' וכתוב הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו¹⁰ ולאמי כתיב: ^{11, 12}

«از مهرورزی به او بازنايستاد تا آنکه او را «مادر» خواند»، چنانکه نوشته شده است: «بيرون آييد و بنگريد، اي دختران صهيون، به پادشاه شلومو (שלמה)، با تاجی که مادرش بر سر او نهاد»، و جز اينها؛ و نوشته شده است: «به من گوش سپاريد، اي قوم من، و به من گوش فرا دهيد، اي ملت من (לאומי, le'umi)»: در نوشته، לאמי آمده است [تا بتوان آن را] le'imi، يعنی «مادر»، خواند.

در اوج عشق، پادشاه او را «مادر» می خواند. غزل غزلها از تاجی سخن می گوید که مادر پادشاه شلومو بر سر او نهاد؛ و خردمندان آیه اشعيا را چنین می خوانند که «قوم من» (le'umi) به صورت le'imi، يعنی «مادر»، خوانده شود و می گویند واژه همین گونه نوشته شده است؛ در برخی نسخه های این **מאמר**، این مطلب صریحاً آمده است: «le'umi بخوان، بلکه le'imi بخوان». پس سه نام داریم: دختر، خواهر و مادر، که **מאמר** آنها را توضیح خواهد داد.

2 והנה להבין ענין ג' בחי' אלו בעבודת ה' שיש ג' מדרגות בישראל שע"ש [שעל שם] כך נקראו בבחי' הללו.

اکنون، [باید] معنای این سه مرتبه در خدمتِ **ה'** را بفهمیم: در میان اسرائیل سه رتبه وجود دارد که به سبب آنها با این نامها خوانده می شوند.

اکنون سه نام دختر، خواهر و مادر به منزله سه مرتبه از يهوديان در خدمتِ **ה'** در نظر گرفته می شوند. هر گروه، متناسب با شیوه خدمتش، با نامی خوانده می شود که با آن تناسب دارد.

וצריך להבין מ"ש נר הוי"ה נשמת אדם¹³ שהנשמה קרויה נרה של שם הוי"ה.¹⁴ והרי פעם אמר הכתוב כי אתה נרי¹⁵ ה' שהוא ית' נק' נר של נשי"י [נשמות ישראל].

و باید آنچه را نوشته شده است بفهمیم: «روح انسان چراغ نام چهارحرفی (**ה'**, Havayah) است؛ يعنی روح، چراغ **ה'** خوانده شده است. با این حال، جای دیگری در کتاب مقدس آمده است: «زیرا تو چراغ منی، **ה'**»؛ او، که متبارک است، چراغ ارواح اسرائیل خوانده شده است.

پرسش دومی مطرح می شود: یک آیه روح انسان را «چراغ **ה'**» می خواند، گویی روح به **ה'** نور می بخشد؛ حال آنکه داوود به **ה'** می گوید: «تو چراغ منی»، گویی **ה'** به روح نور می بخشد. این گفتار (**מאמר**, maamar) نشان خواهد داد که هر دو چگونه درست اند.

ה' با آفرینش دگرگون نمی‌شود

3 והענין כי הנה כתיב כל הנשמה תהלל יה. פי' תהלל¹⁷ מלשון בהלו נרו¹⁸ כו' לשון הארה.¹⁹

توضیح این است: نوشته شده است: «هر نفس، יה را بستانید (با معنای روشنایی بخشیدن؛ تهلل، tehallem)». تهلل از تعبیر «هنگامی که چراغش تابید (بهلو، behilo)» و مانند آن گرفته شده است؛ تعبیری برای روشنایی افشانی.

آیه «هر نفس יה را بستانید» نه فقط به معنای «ستایش کند»، بلکه به معنای «روشن سازد» خوانده می‌شود، زیرا تهلل با بهلو، یعنی «هنگامی که چراغش تابید»، هم‌ریشه است. نسخه دیگری از این مامار (maamar) در ספר המאמרים 5565، این پرسش را صریحاً مطرح می‌کند: چرا آیه تهلل می‌گوید و نه «ستایش» (تשבח، teshabach)؟ پس وظیفه نفس این است که نور بیاورد؛ از همین رو می‌توان نفس را چراغ ه' نامید.

וביאור הדבר כי הנה כתיב אני ה' לא שנית²⁰ ואתה הוא קודם שנבה"ע [שנברא העולם]²¹ ואתה הוא²² כו'.

و توضیح مطلب این است: نوشته شده است: «من، ه'، تغییر نکرده‌ام»؛ و نیز: «تو همان هستی پیش از آن‌که جهان آفریده شود، و تو همان هستی» و مانند آن.

برای توضیح اینکه چگونه چیزی می‌تواند برای ه' «نور بتاباند»، این مامار نخست بیان می‌کند که خود ه' تغییر نمی‌کند: «من، ه'، تغییر نکرده‌ام»؛ و چنان‌که در دعاهای صبحگاهی گفته می‌شود، او پیش و پس از آفرینش همان است. آثر ربه (آدمو"ר הזקן) در ادامه مکץ در تורה اور 38c، همین عبارتهای دعا را به کار می‌برد: پدیدآوردن عوالم هیچ تغییری در ه' ایجاد نمی‌کند؛ برخلاف پیشه‌وری که ذهنش به چیزی که می‌سازد مشغول می‌شود، زیرا عوالم تنها از فرمانروایی (ملכות، Malchus) او، یعنی «نام» او، پدید می‌آیند.

4 ואינו כדמיון הנשמה שמתפעלת ומקבלת שינויים ממקרי הגוף לפי שמלובשת ממש בתוך לבושי הגוף

בג' לבושיה שהם מחדו"מ [מחשבה דבור ומעשה]

او مانند روح نیست که از رویدادهای بدن متأثر شود و دستخوش دگرگونی گردد؛ زیرا حقیقتاً در پوشش‌های بدن، یعنی در سه پوشش خود که اندیشه، گفتار و کردارند، جای گرفته است.

روح انسان از آنچه برای بدن رخ می‌دهد دگرگون می‌شود، زیرا در پوشش‌هایی جای گرفته است. سه پوشش آن وسیله‌های بیانش هستند: اندیشه، گفتار و کردار.

שמחשבתו של האדם מלבשת את הנשמה ומקיפה מכל צד וממשיכה להטותה אל כל אשר תחפוץ
ששם תהא משכן הנשמה והשראתה וכן בדו"מ [בדבור ומעשה].²³

اندیشه انسان روح را می‌پوشاند و از هر سو احاطه‌اش می‌کند، و آن را به سوی هر جا که بخواهد می‌کشاند و متمایل می‌سازد، تا روح در آنجا جای گیرد و آرام گیرد؛ گفتار و کردار نیز چنین‌اند.

اندیشه انسان روح را احاطه می‌کند و آن را با خود به هر جا که اندیشه می‌رود می‌برد؛ بنابراین روح «در جایی» است که اندیشه‌اش در آنجاست. گفتار و کردار نیز همین کار را می‌کنند. می‌توان ربه (אדמו"ר האמצעי)، در توضیح این מאמר (maamar)، این مثال را روشن‌تر بیان می‌کند: هنگامی که ذهن به یک اندیشه مشغول می‌شود، حقیقتاً در بند آن است و در همان لحظه نمی‌تواند به اندیشه دیگری بیندیشد.

משא"כ אצלו ית' כתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם²⁴ שאינו מקבל שום שינוי ח"ו [חס ושלום] מבריאת העולמות.

اما دربارهٔ ה'، که متبارک است، نوشته شده: «زیرا اندیشه‌های من اندیشه‌های شما نیست»؛ آفرینش عوالم هیچ تغییری در او پدید نمی‌آورد، مبادا چنین باشد.

ה' چنین نیست: «اندیشه‌های من اندیشه‌های شما نیست.» آفریدن عوالم او را به درون آنها نمی‌کشاند و به هیچ وجه دگرگونش نمی‌کند.

5 וכמו שהיה הוא לבדו קודם שנבה"ע [שנברא העולם]. כך הוא לבדו אחר שנבה"ע [שנברא העולם]. שאין העולמות תופסים מקום אצלו ית' כלל.

و همان‌گونه که او پیش از آفرینش جهان تنها بود، پس از آفرینش جهان نیز تنهاست؛ زیرا عوالم در نسبت با او، که متبارک است، اصلاً جایگاهی ندارند.

او پس از آفرینش نیز همان‌قدر تنهاست که پیش از آن بود، زیرا عوالم در نسبت با او هیچ به شمار نمی‌آیند. آنها چیزی نمی‌افزایند و در کنار او هیچ «جایی» اشغال نمی‌کنند.

והגם שהוא מחי' את כולם וצופה ומביט עד סוף כל הדורות בהשגחה פרטית על כל דרכי אیش ועלילות מצעדי גבר.

و با آنکه به همگان حیات می‌بخشد و تا پایان همهٔ نسل‌ها می‌نگرد و نظر می‌افکند، و با عنایتی خاص به هر فرد بر همهٔ راه‌های انسان و کردار گام‌های آدمی نظارت دارد،

با این حال، او به همه چیز حیات می‌بخشد و با عنایتی خاص از راه هر فرد مراقبت می‌کند. این جمله در بند بعد ادامه می‌یابد؛ آنجا توضیح داده می‌شود که چگونه او می‌تواند همهٔ این امور را بداند، بی‌آنکه دگرگون شود.

6 וכמ"ש עיניך פקוחות על כל דרכי²⁵ כ"ו. אין זה אלא כמאמ' [כמאמר] לפניך נגלו כל תעלומות. הכל גלוי וידוע לפניך.

چنان که نوشته شده است: «چشمات بر همه راهها گشوده است» و غیره؛ این تنها به سانی این گفتار است: «در پیشگاه تو همه پنهانها آشکارند»؛ «همه چیز در پیشگاه تو آشکار و معلوم است».

آیه می گوید چشمان ה' بر همه راههای انسان گشوده است، و در دعاها آمده است که هر چیز پنهان در پیشگاه او «آشکار و معلوم» است. این عبارت، کلید پاسخ است.

פי' הכל גלוי וידוע.²⁶ שהם נעשים בבחי' גילוי וידיעה²⁷ לפניו אבל לא שייך עליו לומר שידוע בהם כידעת האדם שידיעתו מלבשתו ומקפתו

معنای «همه چیز آشکار و معلوم است» این است که آنها در پیشگاه او آشکار و معلوم می شوند؛ اما نمی توان درباره او گفت که آنها را مانند شناخت انسان می شناسد، شناختی که انسان را می پوشاند و احاطه می کند.

«آشکار و معلوم» یعنی چیزها صرفاً در پیشگاه او آشکارند؛ معنایش این نیست که او آنها را همچون انسان می شناسد، به گونه ای که شناخت، شناسنده را دربرگیرد. آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) در تורה اور (تורה اور)، وایرا (14d)، توضیح می دهد که حکیمان با این واژه ها به پرسش فیلسوفان پاسخ دادند که چگونه ה' یگانه می تواند جزئیات بسیاری را بداند: شناخت او در آنچه می شناسد وارد نمی شود، برخلاف شناخت انسان.

שהוא ית' רם ונשא מזה רבבות מדרגות עד אין קץ והוא קדוש ומובדל וג"פ [וג' פעמים] קדוש ק"ק [קדוש קדוש] עד שהוי"ה צבאות²⁸ להוות עולמות מלאכים ונשמות:

زیرا او، که متبارک است، به دهها هزار مرتبه، تا بی نهایت، از این فراتر و بالاتر است؛ و مقدس و جدا از همه است، و سه بار مقدس است: «مقدس، مقدس، مقدس»؛ تا آنجا که [او] «نام چهارحرفی (ה', Havayah) لشکرها» است، تا عوالم، فرشتگان و نفوس را به وجود آورد (להוות, lehavos).

ה' بی نهایت فراتر از آن نوع شناخت است؛ معنای «مقدس» همین جدا بودن است. «مقدس» سه گانه سرافیم اشعیا، مراحل نزول را نشان می دهد تا آنجا که او «نام چهارحرفی لشکرها» است؛ نام Havayah به صورت lehavos، «به وجود آوردن»، خوانده می شود؛ نامی که عوالم، فرشتگان و نفوس را به وجود می آورد.

نام Havayah، انقباض و فرمان‌های توراتی

7 **וביאור ענין ג"פ [ג' פעמים] קדוש.²⁹ הוא כי הנה ב' ההי"ן שבשם³⁰ הוי"ה. ה' הראשונה בחי' מחשבה. וה' השניה בחי' דבור.**

و توضیح معنای «سه بار قدوس» چنین است: در نام چهارحرفی (הי, Havayah) دو حرفِ هی وجود دارد؛ هی نخست مرتبۀ اندیشه است و هی دوم مرتبۀ گفتار.

نام چهارحرفی دو حرفِ هی دارد. هی نخست نمادِ اندیشهٔ الهی و هی دوم نمادِ گفتارِ الهی است. در لیکوتی تורה (לקוטי תורה)، إمر (امور)، ص 31a، أَلتر رَبَّه (ادمو"ר הזקן) همین قدوس سه‌گانهٔ فرشتگان را بررسی می‌کند و توضیح می‌دهد که «قدوس» به معنای جدا بودن است؛ همان‌گونه که عبارت «من، ה'، تغییر نکرده‌ام» می‌رساند.

והנה בחי' דבור הוא מקור התהוות העולמות מלאכים ונשמות. וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו³¹ וברוח פיו כל צבאם.

اکنون مرتبۀ گفتار سرچشمۀ پدیدآمدنِ عوالم، فرشتگان و نفوس است؛ چنان‌که نوشته شده است: «به واسطۀ کلامِ ה' آسمان‌ها پدید آمدند، و به واسطۀ نَفَسِ دهانِ او تمامی سپاهشان.»

گفتارِ الهی عوالم، فرشتگان و نفوس را به وجود می‌آورد؛ چنان‌که آیه می‌گوید آسمان‌ها «به واسطۀ کلامِ ה'» پدید آمدند. پس هی پایانی سرچشمۀ بی‌واسطۀ آفرینش است.

8 **וג' אותיות הראשונות³² הם ג"פ [ג' פעמים] קדוש שהוא השתלשלות מעילה לעילה כו' עד שיהיה בחי' ה' אחרונה בחי' דבור.**

و سه حرفِ نخست، «سه بار قدوس» هستند؛ این همان زنجیرۀ نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) از علتی به علت دیگر و غیره است، تا سرانجام مرتبۀ هاءِ پایانی (ה, hei)، یعنی مرتبۀ گفتار، پدید آید.

سه حرفِ نخستِ نام، یعنی یוד (יוד, yud)، هی (הי, hei) و واو (ו, vav)، با سه «قدوس» متناظرند. این‌ها مراحلِ نزولِ اند؛ هر مرتبۀ علتِ مرتبۀ بعدی است و این نزول تا هاءِ پایانی، یعنی گفتارِ الهی، ادامه می‌یابد.

כי כדי להיות ה' ראשונה בחי' מחשבה והתפשטות החיות והתהוות איזו הארה צ"ל תחלה בחי' יו"ד שהוא צמצום

זیرا برای آنکه هاء نخست، یعنی مرتبه اندیشه، و نیز گسترش نیروی حیات (חיות، chayus) و پدیدآمدن هرگونه روشنایی تحقق یابد، باید نخست مرتبه یو"ד وجود داشته باشد؛ این مرتبه انقباض (צמצום، tzimtzum) است.

حتی هاء نخست، یعنی اندیشه الهی و نخستین گسترش حیات، نمی‌تواند وجود داشته باشد مگر آنکه حرف یود پیش از آن بیاید. یود، کوچک‌ترین حرف و نقطه‌ای یگانه، نمایانگر انقباض بی‌نهایت است.

שמא"ס ב"ה בעצמו לא היו העולמות יכולים לקבל הארה כלל ולא הי' [היה] יכול להתהוות יש מאין כלל אלא ע"י צמצום וכמאמר מכלכל חיים בחסד.

زیرا عوالم نمی‌توانستند از خود بی‌نهایت مطلق (אין סוף، Ein Sof)، که مبارک باد، هیچ پرتویی دریافت کنند و هیچ «چیزی» اصلاً نمی‌توانست از نیستی پدید آید، مگر به واسطهٔ צמצום חסד (Chesed) پایدار می‌دارد» (מכלכל، mechalkel) [پایدار می‌دارد].

بدون آن انقباض، عوالم نمی‌توانستند هیچ نوری دریافت کنند و هیچ چیز نمی‌توانست به صورت چیزی جداگانه وجود یابد؛ ازاین‌رو در دعا گفته می‌شود که ה' «زندگی را با مهر پایدار می‌دارد».

ופי' מכלכל מלשון כלי תוך כלי שלהיות חיים להחיות העולמות צ"ל צמצום בבחי' כלי תוך כלי כי הוא ית' חיי החיים כו':

و معنای **מכלכל** از تعبیر «ظرف (כלי، kli) درون ظرف» گرفته شده است: برای آن‌که حیاتی باشد که به عوالم حیات ببخشد، باید **צמצום** به صورت ظرفی درون ظرفی دیگر تحقق یابد؛ زیرا او، که متبارک است، حیات همهٔ حیات‌هاست و غیره.

مכלכל، به معنای «پایدار می‌دارد»، با **כלי**، یعنی ظرف، هم‌پیوند دانسته می‌شود: حیات از راه قرارگرفتن در ظرفی درون ظرفی دیگر، لایه پس از لایهٔ انقباض، به عوالم می‌رسد. این لازم است، زیرا ה' حیات همهٔ حیات‌هاست و دریافت مستقیم او ممکن نیست.

9 והנה כתיב כי ביה ה' צור עולמים. ³³ ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא]. ³⁴ פי' העוה"ב [העולם הבא] הוא תענוג הנשמות שנהנין מזיו השכינה ³⁵ כו'.

اکنون نوشته شده است: «زیرا با י"ה (Yah)، نام چهارحرفی (ה', Havayah)، جهان‌ها را صورت بخشید (צור، tzur)»: با حرف יו"ד (yud)، عالم آینده آفریده شد. عالم آینده لذت نفس‌هاست؛ آنان از پرتو حضور الهی (שכינה، Shechinah) بهره می‌برند، و مانند آن.

در معنای ظاهری، اشعیا می‌گوید که ה' صخره‌ای جاودان است؛ تلمود (Menachos 29b) واژهٔ צור را به معنای «صورت بخشید» می‌خواند و י"ה را بر اساس دو حرفش تفسیر می‌کند: با حرف ה"א (hei) این دنیا صورت گرفت و با حرف יו"ד عالم آینده آفریده شد. عالم آینده لذت نفس‌ها از پرتو **שכינה** است.

והתגלות תענוג זה הוא ע"י צמצום א"ס [اور אין סוף] ב"ה שהוא בחי' יו"ד כי מאא"ס [מאור אין סוף] ב"ה בעצמו ובכבודו כביכול לא היו הנשמות יכולים לקבל³⁶ מאחר שהם בבחי' נברא וגבול והעוה"ב [והעולם הבא] עצמו הוא בחי' ה"א.

آشکارشدن این لذت از طریق انقباض (צמצום, tzimtzum) نور بی‌پایان (اور אין סוף, Or Ein Sof)، که او متبارک است، صورت می‌گیرد؛ و این انقباض مرتبه یو"ד است. زیرا نفس‌ها نمی‌توانستند از خود نور بی‌پایان، که او متبارک است، و در جلال خود او، به اصطلاح، دریافت کنند؛ چراکه آنان آفریده‌هایی محدودند. و خود عالم آینده مرتبه ه"א است.

نفس‌ها چون آفریده و محدودند، نمی‌توانستند نور بی‌پایان را مستقیماً دریافت کنند؛ ازاین‌رو لذت آنان تنها از راه انقباضی آشکار می‌شود که یو"ד نماینده آن است. خود عالم آینده با حرف ה"א متناظر است.

וע"י יו"ד נברא שתענוג זה שמשגיגים הוא בחי' יש. כמ"ש להנחיל אוהבי יש. ש"י³⁷ עולמו³⁸ [עולמות]. וכדי להתהוות יש מאין המוחלט צ"ל בחי' צמצום.

و به واسطه یو"د آفریده شد؛ [یعنی] این لذتی که [نفس‌ها] درمی‌یابند، مرتبه «چیزی» (יש, yesh) است؛ چنان‌که نوشته شده است: «تا به دستدارانم יש به ارث دهم»: [יש یعنی] سیصد و ده جهان. و برای پدیدآمدن چیزی (יש) از نیستی مطلق، باید مرتبه צמצום باشد.

چون لذت نفس‌ها از راه צמצום پدید می‌آید، به «چیزی» (יש, yesh) بدل می‌شود که می‌توان آن را دریافت. می‌شنا (משנה) واژه יש را در آیه به صورت یک عدد می‌خواند: حروف آن، יו"ד (۱۰) و ש (shin, ۳۰۰)، روی هم ۳۱۰ می‌شوند؛ این‌ها جهان‌هایی‌اند که هر انسان پارسا به ارث خواهد برد. برای پدیدآوردن چیزی از نیستی مطلق، انقباض لازم است.

10 והנה שכר מצוה מצוה.^{39, 40} פי' שהמצוה בעצמה ממשכת מתן שכרה וכמ"ש יגיע כפיך כי תאכל⁴¹ שע"י המצות שאדם עושה בעוה"ז הוא ממשיך להיות גילוי הג"ע [הגן עדן] שיومשך התגלות תענוג הנשמות.

اکنون، «پاداش یک فرمان (מצוה, mitzvah)، خود فرمان است.» مقصود این است که خود מצوה، اعطای پاداش آن را فرود می‌آورد؛ چنان‌که نوشته شده است: «هنگامی که دسترنج خویش را بخوری»؛ از رهگذر فرمان‌های توراتی (מצוות, mitzvos) که انسان در این جهان به‌جا می‌آورد، تجلی باغ عدن را فرود می‌آورد، تا تجلی لذت ارواح پدید آید.

«پاداش یک فرمان، خود فرمان است» یعنی خود מצوה پاداشش را فرود می‌آورد. انسان با به‌جا آوردن מצוות در این جهان، تجلی باغ عدن و لذت ارواح را فرود می‌آورد.

וכמ"ש ויניחהו בג"ע [בגן עדן] לעבדה אלו רמ"ח מ"ע [מצות עשה].⁴² שעי"ז הוא עושה את הג"ע [הגן עדן].

چنانکه نوشته شده است: «او را در باغ عدن نهاد تا آن را کشت و کار کند»؛ مقصود از آن، ۲۴۸ فرمان ایجابی است، زیرا انسان با آن‌ها باغ عدن را می‌سازد.

زوهار (זהר)، «تا آن را کشت و کار کند» را در آیه‌ای که دربارهٔ آدم در باغ عدن است، به ۲۴۸ فرمان ایجابی تفسیر می‌کند؛ بنابراین، فرمان‌های انسان باغ عدن را «می‌سازند». تسماح تسدک (הצמח צדק) در اور هاتورا (אור התורה)، برشית (בראשית)، روند این جریان را توضیح می‌دهد: «تا آن را به کار گیرد» حرف یود (י"ו، yud) را به حرف هی برتر (ה' עלאה، hei ila'ah)، یعنی جهان آینده، می‌کشد؛ و «تا آن را نگاه‌داری کند»، حرف هی زیرین (ה' תתאה، hei tata'ah)، یعنی این جهان، را فرود می‌آورد.

וזהו כל הנשמה תהלל יה. פי' תהלל ותאיר הארת והמשכת היו"ד שהיא בחי' הצמצום להיות בה' עלאה בחי' עוה"ב [עולם הבא] שהיא בחי' יש מאין להנחיל אוהבי יש כנ"ל:

و این است: «هر روحی יה را بستانید.» مقصود آن است که [هر روحی] پرتوافشانی و فرودآوردن حرف ی"ד را بتاباند و روشن سازد؛ این حرف مرتبهٔ انقباض (צמצום، tzimtzum) است، تا مرتبهٔ جهان آینده، که مرتبهٔ هستی از نیستی است، در هی برتر پدید آید؛ «تا به دوستدارانم هستی متعین (יש، yesh) را به ارث دهم»، چنان‌که پیش‌تر گفته شد.

این‌گونه است که روح «می‌ستانید»، یعنی روشنی می‌بخشد: حرف ی"ו، یعنی انقباض، را به هی برتر، یعنی جهان آینده، فرود می‌آورد و بدین‌سان «هستی از نیستی» را پدید می‌آورد که پاداش ارواح است.

بخش 4 • 111-16

رفتن و بازگشت: چراغ Havayah

11 אך היינו כל הנשמה דייקא. כי נשמה מלשון נשימה^{43, 44} שבאדם שהיא בחי' ר"ש [רצוא ושוב]. כי הנשמה היא כמ"ש אשום ואשוף יחד. ששואף ההבל ונכנס ויוצא.

اما منظور، به‌طور مشخص «هر روح (נשמה، neshamah)» است. زیرا نשמה از واژهٔ تنفس (נשימה، neshimah) در انسان گرفته شده است؛ تنفسی که مرتبهٔ «شتافتن و بازگشت» است. روح همان‌گونه است که نوشته شده: «هم‌زمان بازدم می‌کنم و دم می‌گیرم»؛ انسان نفس را به درون می‌کشد، و نفس وارد می‌شود و بیرون می‌رود.

آیه می‌گوید «هر نשמה»، و نשמה از نَشِیمه، یعنی تنفس، گرفته شده است: نفس وارد و خارج می‌شود و این الگوی «شتافتن و بازگشت» است. سخنان یشعیا، «بازدم می‌کنم و دم می‌گیرم»، به همین معنا خوانده می‌شود؛ و شرح‌های سال ۵۶۲۷ (Toras Shmuel) که در یادداشت‌های کهوت نقل شده‌اند، توضیح می‌دهند که برای دم‌گرفتن، که زندگی انسان است، شتافتن و بازگشت لازم است.

וע"ש [ועל שם] **זה נק' נשמה שהיא מקור כל הנשימות וכללותן. ולכן הלב דופק תמיד ברו"ש** [ברצוא ושוב].

از همین رو آن را **نشמה** می‌نامند؛ زیرا سرچشمه همه نفس‌ها و دربرگیرنده مجموع آن‌هاست. بنابراین قلب پیوسته با آهنگ شتافتن و بازگشت می‌تپد.

روح را **نشמה** می‌نامند، زیرا سرچشمه همه تنفس‌هاست و همه آن‌ها را دربرمی‌گیرد. از همین رو قلب پیوسته با آهنگ شتافتن و بازگشت می‌تپد.

משא"כ שאר כל האברים שוקטים ונחים. ועל עמדם יעמודו כי روح החיות של הנפש הוא בדם הלב דוקא.

اما همه اندام‌های دیگر چنین نیستند: آرام و آسوده‌اند و در جای خود پابرجا می‌مانند؛ زیرا نیروی حیاتِ روحِ نفس، مشخصاً در خونِ قلب است.

اندام‌های دیگر می‌توانند در استراحت باشند، اما قلب نمی‌تواند، زیرا زندگی نفس در خونِ قلب است. پس آهنگ شتافتن و بازگشت، خود ضربان حیات است.

12 והנה בחי' הרצוא של הנשמה הוא בחי' מס"נ [מסירות נפש] בק"ש [בקריאת שמע]. והיינו מסירת הרצון⁴⁵ כי

נפש הוא הרצון כמ"ש אין נפשי אל העם הזה⁴⁶ כו'.

اکنون، مرتبه «دویدن» جان، مرتبه فداکاری تا پای جان (**مסירות نפש**, mesirus nefesh) در قرائتِ **שמع** (Shema) است. یعنی واگذارنِ اراده؛ زیرا جان (**نפש**, nefesh) به معنای اراده است، چنان‌که نوشته شده است: «جان من (**نפשי**, nafshi) به‌سوی این قوم نیست»، و الی آخر.

«دویدن» جان، فداکاری تا پای جان در قرائتِ **שמع** است؛ یعنی آمادگی برای آن‌که انسان تمام وجودِ خویش را به **ה'** واگذارد. این به معنای واگذارنِ ارادهٔ خویش است، زیرا **نפש**، یعنی «جان»، همچنین به معنای اراده است: در یرمیا، **ה'** می‌فرماید: «جان من به‌سوی این قوم نیست»؛ یعنی ارادهٔ من. **رَبَّ (הרבי)** یادآور می‌شود (**ספר המאמרים** 5709) که حسیدوت برای اثبات این معنا به این آیه استناد می‌کند، نه به «اگر این خواستِ شماست (**נפשכם**, nafshechem)» در **בראשית** 23:8؛ زیرا آن آیه دربارهٔ سوي دیگر گفته شده است و اثباتی کامل برای «با تمام **نפש** خود» در معنای مقدس نیست.

דהיינו שיעקור רצונו המלוּבש בהבלי עולם. ולהיות לו רק רצון א' לאביו שבשמים.

یعنی اراده‌ای را که در بیهودگی‌های جهان پوشیده شده است از ریشه برکند و تنها یک اراده داشته باشد: برای پدرش در آسمان.

پس فداکاری تا پای جان یعنی ارادهٔ خویش را از بیهودگی‌های جهان از ریشه برکند و تنها یک اراده داشته باشد: برای پدرش در آسمان.

13 וכמ"ש מי לי בשמים⁴⁷ ועמד לא חפצתי בארץ. שאין לו חפץ ורצון אחר כלל.

چنانکه نوشته شده است: «در آسمان چه کسی را دارم؟ و با تو، بر زمین، هیچ خواسته‌ای ندارم»؛ او هیچ خواست یا اراده دیگری ندارد.

سخن صاحب مزمور، «در آسمان چه کسی را دارم؟ ... بر زمین هیچ خواسته‌ای ندارم»، این اراده یگانه را وصف می‌کند. کسی که اراده خود را واگذار می‌کند، جز او هیچ نمی‌خواهد.

והיינו בשומו ללבו שאין עוד מלבדו⁴⁸ והכל בטל אליו ית'. וכל הדברים שבעוה"ז הנפרדים ליש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] הוא רק לפי שנפל בשבה"כ [בשבירת הכלים].

یعنی با به دل سپردن این حقیقت که جز او هیچ نیست و همه در برابر او هیچ‌اند، که مبارک است. و همه چیزهای این جهان که جدا، به صورت موجودی مستقل (יש, yesh) و چیزی قائم به خود هستند، تنها از آن رو چنین‌اند که در شکستن ظرف‌ها فرو افتادند.

او با به دل سپردن این حقیقت که جز او چیزی نیست و همه در برابر او هیچ‌اند، به این شناخت می‌رسد. چیزهای این جهان فقط از آن رو جدا و مستقل به نظر می‌رسند که از جرعه‌هایی سرچشمه می‌گیرند که در «شکستن ظرف‌ها» فرو افتادند؛ این، روایت کابالستی پنهان شدن نور الهی در جهانی است که جدا به نظر می‌رسد.

14 וכמ"ש לי הכסף ולי הזהב⁴⁹ نام ה' שהכסף והזהב הגשמיים הם נתגשמו בירידתם מטה מטה בהשתלשלות רבות ועצומות. אבל במקורם למעלה הם לי ובטלים אלי לפי ששרשם הוא מבחי' نام ודבר⁵⁰ ה'.

چنانکه نوشته شده است: «نقره از آن من است و طلا از آن من است، نام چهارحرفی (ה', Havayah) می‌فرماید»: نقره و طلای مادی، در فرود آمدنشان، پله‌پله و از راه زنجیره نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) که مراحل بسیار و عظیم است، مادی شدند؛ اما در سرچشمه‌شان در بالا، «از آن من» هستند و در برابر من در مقام خودنفی‌گری‌اند؛ زیرا ریشه‌شان از مرتبه «می‌فرماید» (נאם, ne'um) و کلام ה' است.

نقره و طلای مادی تنها در پی نزولی طولانی از مراحل بسیار، مادی شدند. در سرچشمه‌شان همچنان از آن ه' هستند، «از آن من»، و در برابر او در مقام خودنفی‌گری‌اند؛ زیرا ریشه‌شان «گفتار» (نئوم) است، یعنی کلام ه' که همه‌چیز را به هستی می‌آورد؛ پس این چیزها دلیلی نیستند که انسان از او روی بگرداند.

15 וכל מה שיעמיק בזה ויותר מזה לבבו יבין שלא לנסות ולא לימשך בלתי לה' לבדו. ויהיה רצונו רק אליו ית' לדבקה בו עד מיצוי הנפש.

هرچه بیشتر در این باره ژرفاندیشی کند، و حتی بیش از این، دلش درمی‌یابد که به چیزی جز **ה'** تنها میل نکند و به دنبال چیزی جز او کشیده نشود. اراده‌اش تنها متوجه او، که متبارک است، باشد و چنان به او بپیوندد که جانش را تا واپسین حد اشتیاق صرف او کند.

هرچه ژرف‌تر دربارهٔ یگانگی **ה'** تأمل کند، روشن‌تر درمی‌یابد که چیزی جز **ה'** ارزش روکردن ندارد. آنگاه اراده‌اش تنها به سوی **ה'** کشیده می‌شود تا به او بپیوندد، تا آنجا که اشتیاقِ جان به نهایت برسد.

وآحر שיהיה כך ברצוא יהיה כך בשוב להיות והיו הדברים האלה ⁵¹ אשר אנכי מצוך היום על לבבך ודברת במ בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ⁵² כו'

و پس از آنکه در حالتِ «دویدن» چنین بود، در حالتِ «بازگشت» نیز چنین باشد: «این سخنانی که امروز به تو فرمان می‌دهم بر دلت باشد، و دربارهٔ آنها سخن بگو، هنگامی که در خانه‌ات نشسته‌ای و هنگامی که در راه می‌روی»، و الی آخر.

اما «دویدن» باید در پی خود «بازگشت» داشته باشد. بازگشت، آوردنِ سخنانِ **ה'** به دل و زندگی روزمره است؛ در خانه و در راه، از طریق مطالعهٔ تورات.

כי אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א [ד' אמות] של הלכה ⁵³ בלבד. פי' מאחר שהוא קדוש כו'.

زیرا «قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא، Kudsha Brich Hu) در جهانِ خود جز چهار ذراعِ هلاخا (הלכה، halachah [احکام تورات]) ندارد.» مراد این است: چون او قدوس است، و الی آخر،

تلمود می‌گوید **ה'** در جهانِ خود جز «چهار ذراعِ הלכה» ندارد؛ یعنی قوانینِ تورات. از آنجا که او قدوس و جدا از جهان است، باید مجرایِ ویژه وجود داشته باشد که از طریقِ آن واردِ جهان شود.

אין לו שייכות להיות שורה ומתלבש בעולם אלא ע"י ד"א [ד' אמות] של הלכה שע"י נעשה דירתו ממש בתחתונים שהיא חכמתו ורצונו כו'

او هیچ پیوندی با جهان ندارد تا در آن قرار گیرد و در آن متلبس شود، مگر از طریقِ چهار ذراعِ هلاخا؛ از طریقِ آن، سکونتگاهی در میانِ عوالمِ فرودین (دירה בתחתונים، dirah betachtonim)، سکونتگاهِ حقیقیِ خودِ او، پدید می‌آید؛ و آن حکمت و ارادهٔ اوست، و الی آخر.

آن مجرا هلاخاست: از طریقِ قوانینِ تورات، که در این جهان مطالعه و رعایت می‌شوند، **ה'** در آن قرار می‌گیرد و «دירה בתחתונים» او پدید می‌آید. هلاخا می‌تواند چنین کند، زیرا حکمت و ارادهٔ خودِ **ה'** است.

וזה כל האדם להיות רץ לבך ושוב⁵⁴ לאחד⁵⁵ כו' כי בע"כ [בעל כרחך] אתה חי^{56, 57} כו'.

و این تمام وجود انسان است: [در حالت] «دل تو می‌دود و به آن یگانه بازگردد»، و الی آخر؛ «زیرا برخلاف اراده‌ای زنده‌ای»، و الی آخر.

تمام هدف انسان این است که «بدود» و سپس «به آن یگانه بازگردد»؛ این سخن **ספר יצירה (ספר יצירה)** است، همان‌گونه که **תיקוני זהר (תיקוני זהר)** آن را نقل می‌کند؛ زیرا، چنان‌که **משנה (משנה)** می‌گوید: «برخلاف اراده‌ای زنده‌ای»؛ روح باید در بدن بماند و مأموریت خود را در اینجا به انجام برساند.

16 ובזה תהיה כל הנשמה תהלל יה כי ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא]. שע"י בחי'

רצוא שבעבודת האדם כך הוא למעלה בחי' הסתלקות וצמצום אוא"ס [اور אין סוף] ב"ה.

و بدین‌سان است که «هر جان יה را بستاید»، زیرا به‌واسطه برانگیختگی از پایین (**אתערותא דלתתא**, isarusa dilesata)، [برانگیختگی از بالا (**אתערותא דלעילא**, isarusa dileila) پدید می‌آید]. به‌واسطه مرتبه (مرتبه / جنبه، **בחינה**, bechinah) «شتافتن» در خدمت انسان، در بالا نیز مرتبه کناره‌گیری و انقباض (**צמצום**, tzimtzum) نور بی‌پایان (**اور אין סוף**, Or Ein Sof)، که متبارک باد، وجود دارد.

آنچه انسان در پایین انجام می‌دهد، در بالا پاسخی متناسب برمی‌انگیزد. «شتافتن» او، یعنی اشتیاقش به فراز رفتن، در بالا کناره‌گیری و انقباض نور بی‌پایان را پدید می‌آورد؛ همان یودی که پیش‌تر شرح داده شد.

וע"י בחי' شוב כך הוא בחי' המשכת אוא"ס [اور אין סוף] ב"ה בהשתלשלות המדרגות למטה מטה כדי

להאיר התגלות התענוג של הנשמות להתענג על ה'.

و به‌واسطه مرتبه «بازگشت»، مرتبه فرودآوردن **اور אין סוף**، متبارک باد، در زنجیره مراتب نزولی (**השתלשלות**, hishtalshelus)، پایین‌تر و پایین‌تر، پدید می‌آید تا آشکارگی لذت جان‌ها را روشن سازد، تا از **ה'** لذت ببرند.

«بازگشت» او فرودآوردن **اور אין סוף** را در سراسر همه مراتب به‌دنبال می‌آورد. این امر لذت جان‌ها از **ה'** را آشکار می‌سازد؛ همان عالم آینده.

וזהו ה' צלך כצל שהוא פונה אחרי האדם. כך הוא ית' כביכול צל שלך.⁵⁸ והיינו על יד ימינך דהיינו ע"י אהבה במס"נ [במסירות נפש] בבחי' רצוא כנ"ל.

و این همان است که می‌گوید: «نام چهارحرفی (ה', Havayah) سایهٔ توست»: همان‌گونه که سایه در پی انسان می‌گردد، او نیز، متبارک باد، گویی سایهٔ توست. و این همان «در دستِ راستِ تو» است؛ یعنی به واسطهٔ عشق همراه با فداکاری تا پای جان (مסירות نפש، mesirus nefesh)، در مرتبهٔ «شتافتن»، چنان‌که پیش‌تر گفته شد.

در معنای ظاهری، «ה' سایهٔ تو در دستِ راستِ توست» یعنی ה' از انسان در نزدیکی کامل محافظت می‌کند. این ماعمار «سایه» را سایه‌ای می‌خواند که در پی هر حرکتِ انسان است: پس پاسخِ ה' نیز در پی خدمتِ انسان می‌آید. یادداشت‌های Kehot ثبت می‌کنند که این برداشت از آن بعل‌شم‌طوو (הבעל שם טוב) است و در Midrash Shmuel (مדרش שמואל) نیز آمده است. «در دستِ راستِ تو» به سوی راست اشاره دارد؛ یعنی عشق، و در اینجا عشقِ فداکارانه در حالتِ «شتافتن».

וזהו נר הוי"ה נשמת אדם שנשמת אדם שהוא בחי' נשימה ברו"ש [ברצוא ושוב] היא בחי' נר להאיר ולהמשיך אוא"ס [اور אין סוף] ב"ה בג"ע [בגן עדן] כוי:⁵⁹

و این همان است که می‌گوید: «جانِ انسان چراغِ ه' است»: جانِ انسان، که مرتبهٔ نفس‌کشیدن در «شتافتن و بازگشت» است، مرتبهٔ چراغ‌بودن است؛ تا اور אין סוף را در باغِ عدن روشن سازد و فرود آورد، و غیره.

اکنون آیهٔ نخست توضیح داده می‌شود: جان، با نفس‌کشیدن در «شتافتن و بازگشت»، چراغی است که اور אין סוף را به باغِ عدن فرود می‌آورد. پس جان به راستی «چراغِ ه'» است.

بخش 5 • 171-21

«تو چراغِ منی»: دختر

17 אך כדי לבא למדרגת בחי' רוי"ש [רצוא ושוב] הנ"ל א"א לאדם להגיע ע"י התבוננות בה' אחד ברוח בינתו לבד שמשכלו ובינתו לא תוליד אהבה כזו.

اما برای رسیدن به مرتبهٔ دویدن و بازگشتِ یادشده، یعنی مرتبه (בחינה، bechinah)، انسان نمی‌تواند تنها از راه تأمل در یگانگی ه' و با نیروی فهمِ خویش به آن دست یابد؛ زیرا عقل و فهمش چنین عشقی را پدید نخواهد آورد.

بااین‌حال، رسیدن به دویدن و بازگشت تنها از راه تأملِ عقلانی ممکن نیست. درکِ یگانگی ه' به‌تنهایی چنین عشقی را پدید نمی‌آورد.

הגם שע"פ שכלו ותבונתו יבין שכך יאתה מ"מ לא יגרום כח המושך בפו"מ [בפועל ממש]

هرچند با عقل و فهمش درخواهد یافت که عشق ورزیدن به این شیوه سزاوار است، بااین‌همه در عمل نیرویی پدید نخواهد آورد که [او را] به‌سوی خود جذب کند.

ممکن است شخص کاملاً بفهمد که باید به این شیوه ه' را دوست بدارد، اما همین فهم باز هم در عمل او را به حرکت در نمی‌آورد.

אלא עז"נ [על זה נאמר] כי אתה נרי הוי"ה.⁶⁰ אתה הוא בחי' תומ"צ [תורה ומצות]. כי א"ת הם בחי' אותיות התורה מא' ועד תי"ו.

بلکه دربارهٔ این گفته شده است: «زیرا تو (atah, **אתה**) چراغ منی، **ה'** (Havayah). **אתה** همان **בחינהٔ تורה** (Torah) و **מצות** (mitzvos) است؛ زیرا **א'** (alef) و **תי"ו** (tav) مرتبهٔ حروفِ **تורה** را نشان می‌دهند، از **א'** تا **תי"ו**.

داوود (دود) می‌گوید: «زیرا تو چراغ منی، **ה'**». «**تو**» (**אתה**) از حروفش چنین خوانده می‌شود: از **א'** تا **תי"ו**، یعنی همهٔ حروفِ **تורה**، و نیز یک حرفِ **ה'** (hei). پس **تורה** و **מצות** چراغی هستند که نفس را روشن می‌کنند؛ درست برخلاف آیهٔ نخست که در آن نفس، چراغِ **ה'** است.

18 וה' הוא בחי' המצות. ועי"ז וה' יגיה חשכי שיש חשך המחשיך ومונע מלהאיר اور האהבה לה' הגם שיתבונן שכך יאתה. והוא חשך הגוף ونפש החיונית המلبשים את נפש האלקית.

و حرفِ **ה'** (hei)، مرتبهٔ فرمان‌ها (**מצות**، mitzvos) است. و از این راه، «نام چهارحرفی (**ה'**، Havayah) تاریکی‌ام را روشن می‌سازد؛ زیرا تاریکی‌ای هست که تاریک می‌کند و مانع می‌شود نورِ عشق به **ה'** بتابد، هرچند شخص بیندیشد که چنین عشقی سزاوار است. و این، تاریکیِ جسم و نفیس حیوانی است که نفیس الهی (**نفس האלקית**، Nefesh Elohis) را می‌پوشاند.

حرفِ **ה'** در واژهٔ «**تو**» (**אתה**، atah) نمایندهٔ فرمان‌هاست، و آیه ادامه می‌یابد: «و **ה'** تاریکی‌ام را روشن می‌سازد؛ **ה'** از راهِ **توراه** و فرمان‌ها، نفس را روشن می‌کند. تاریکی همان جسم و نفیس حیوانی است که نفیس الهی را احاطه می‌کنند و مانع می‌شوند نورِ عشق بتابد، حتی هنگامی که شخص می‌فهمد باید **ה'** را دوست بدارد.

וצ"ל תחלה סומוע"ט [סור מרע ועשה טוב] ע"י שיהי' [שיהיה] ממארי דחושבנא⁶¹ ממעשים ודבורים ומחשבו' [ומחשבות] אשר לא לה' המה כל ימי חיי הבלו כל חד לפום מאי دیدע בנפשו נגעי לבבו

و باید نخست «از بدی دوری کن و نیکی به‌جا آور»؛ به این ترتیب که از «اهلِ حسابرسی» باشد، [با حساب‌کردن] اعمال، گفتارها و اندیشه‌هایی که در همهٔ روزهای زندگی بیهوده‌اش برای **ה'** نبوده‌اند؛ هرکس به اندازهٔ آنچه در جان خود از آسیب‌های دلش می‌شناسد،

نخست، «از بدی دوری کن و نیکی به‌جا آور» (مزامیر 34:15) می‌آید: شخص باید از «اهلِ حسابرسی» باشد و با صداقت هر عمل، گفتار و اندیشه‌ای را که برای **ה'** نبوده است به حساب آورد؛ هرکس «آسیب‌های دل» خود را می‌شناسد. تانیا (**תניא**)، فصل 29، که یادداشتِ کیهوت به آن ارجاع می‌دهد، همین راهنمایی را بیان می‌کند: وقتی دل، با وجود فهمِ عظمتِ **ה'** از سوی عقل، همچنان گُند و بی‌حس می‌ماند، باید با اختصاص دادنِ زمان‌هایی برای این حسابرسی، زمختی‌ای را که نفس را تاریک می‌کند خاضع ساخت.

שהם המונעים ומעכבים את אור האהבה כי כל איש אשר בו מום לא יקרב לחם אלקיו לא יגש להקריב^{62, 63} כו'.

که همان‌ها مانع نور عشق می‌شوند و آن را بازمی‌دارند. زیرا «هر مردی که عیبی در او باشد، نباید نزدیک شود تا نانِ اَلِکِیو را تقدیم کند؛ نباید برای تقدیم نزدیک شود» و غیره.

این عیب‌ها هستند که نور عشق را بازمی‌دارند. تורה می‌گوید کاهنی که عیبی دارد نمی‌تواند نانِ ה' را تقدیم کند؛ به همین‌سان، نفسی معیوب نمی‌تواند نزدیک شود. می‌تلاز ربه (אדמו"ר האמצעי) در یادداشتهای کهوت می‌افزاید که عیبِ معنوی حتی کوچک‌ترین نقص در چشم یا گوش است، یعنی در آنچه شخص می‌بیند و می‌شنود.

19 וכדכתיב ותמימים ינחלו טוב ואין טוב^{64, 65} כו'. משא"כ בעלי מומין שבעלי פסולין לגבי מזבח.

چنان‌که نوشته شده است: «و بی‌عیبان نیکی را به ارث خواهند برد» و «نیکی‌ای نیست»، و الی آخر. اما در مورد معیوبان چنین نیست، زیرا معیوبان [حیوانات] برای قربانگاه مردودند.

آیه می‌گوید: «بی‌عیبان نیکی را به ارث خواهند برد»، و می‌شنا (משנה) می‌گوید که تنها نیکی راستین تورات است. حیوان بی‌عیب را می‌توان قربانی کرد، اما حیوان معیوب برای قربانگاه مردود است.

ואף אם עלו ע"ג [על גבי] מזבח מורידין אותן. וכשם שהוא בקרבנות כך הוא בכל אשר יקריב נפשו לה' כל איש אשר בו מום לא יוכל ליקרב בק"ש [בקריאת שמע] להיות לו מס"נ [مسירות נפש] באמת

و حتی اگر بر قربانگاه برده شوند، از آن پایین آورده می‌شوند. و همان‌گونه که در مورد قربانی‌ها چنین است، در مورد هر کس که جان خود را برای ה' تقدیم می‌کند نیز چنین است: هر مردی که عیبی داشته باشد، نمی‌تواند هنگام قرائتِ שמע (Shema) نزدیک شود تا فداکاری حقیقی تا پای جان (mesirus nefesh, מסירות نפש) داشته باشد.

قربانی معیوبی که بر قربانگاه گذاشته شده باشد، دوباره پایین آورده می‌شود. همین حکم درباره کسی نیز صدق می‌کند که می‌کوشد در قرائتِ שמع جان خود را برای ה' تقدیم کند: اگر عیبی داشته باشد، نمی‌تواند به فداکاری حقیقی تا پای جان نزدیک شود.

ومורידים אותו מלמעלה ומפילים אותו למטה⁶⁶ עד אשר ישוב אל⁶⁷ ה' וירחמהו כו'. ואז נותנים לו סיוע מלמעלה להיות מעורر את האהבה לה' בק"ש [בקריאת שמع].

و او را از بالا پایین می‌آورند و به پایین می‌افکنند تا آن‌گاه که به ه' بازگردد و او بر وی رحم آورد، و الی آخر. و آن‌گاه از بالا به او یاری می‌شود تا در قرائتِ שמع عشق به ه' را برانگیزد.

هنگامی که می‌کوشد بالا رود، دوباره به پایین رانده می‌شود؛ می‌تلاز ربه (אדמו"ר האמצעי) در یادداشتهای Kehot توضیح می‌دهد که روح هنگام بالا رفتن در دعا به پایین افکنده می‌شود، تا نتواند با عشق و هیبت (אהבה وיראה, ahavah veyirah) پیش‌روی و بازگشت به ه' نزدیک شود. این وضعیت ادامه می‌یابد تا آن‌گاه که با بازگشت (תשובה, teshuvah) به سوی ه' بازگردد و ه' بر او رحم کند؛ سپس از بالا به او یاری می‌شود تا عشقش را در قرائتِ שמع برانگیزد.

20 והנה בחי' זו נק' בת בחי' מקבל שאין נפשו בטילה לה' במס"נ [במסירות נפש] בטבע⁶⁸ עד אשר יערה עלי' [עליה] רוח ממרום⁶⁹ ועז"נ [ועל זה נאמר] שמעי בת וראי⁷⁰ והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך.

اکنون، این مرتبه «دختر» نامیده می‌شود؛ مرتبه گیرنده: کسی که نفسش به‌طور طبیعی با فداکاری تا پای جان (مסירות نפש، mesirus nefesh) در برابر ه' به خودنهی گری (ביטול، bittul) نمی‌رسد، تا آن‌گاه که روحی از بالا بر [آن] افاضه شود. درباره این گفته شده است: «بشنو، ای دختر، و بنگر، و گوش خویش را متمایل ساز، و قوم خود و خانه پدرت را فراموش کن.»

این نخستین مرتبه است که «دختر» نامیده می‌شود: کسی که گیرنده است. نفس او تا زمانی که روحی از بالا بر او افاضه شود، به‌طور طبیعی آمادگی فداکاری تا پای جان ندارد؛ و به اوست که آیه می‌گوید: «بشنو، ای دختر... قوم خود و خانه پدرت را فراموش کن.»

פי' עמך ובית אביך. היינו מה שהורגלת בו ונמשכת אחריהם בהבלי העולם. עכ"פ [על כל פנים] שכחי לפנות דעתך לקבל ע"ע [על עצמו / על עצמך] עומ"ש [עול ملکوت שמים] שצריך להיות⁷¹ כלי לקבל את אור האהבה הבאה מלמעלה.

معنای «قوم خود و خانه پدرت» این است: آنچه به آن خو گرفته‌ای و در پی آن‌ها به یاهوهای جهان کشیده شده‌ای. دست‌کم، [آن‌ها را] فراموش کن تا ذهن خود را فارغ سازی و برای پذیرش یوغ (קבלת עול، kabbalas ol) فرمانروایی آسمان بر خویش آماده شوی؛ زیرا انسان باید ظرفی باشد برای دریافت نور عشقی که از بالا می‌آید.

«قوم خود و خانه پدرت» همان عادت‌های دنیوی‌ای هستند که شخص به آن‌ها خو گرفته است. دست‌کم باید آن‌ها را به‌اندازه‌ای فراموش کند که یوغ آسمان را بپذیرد، تا ظرفی برای عشقی شود که از بالا می‌آید.

21 ואזי ויתאו המלך יפוך. יופי ההארה שיאיר את האהבה שהיא בחי' נר כנ"ל. ועז"נ [ועל זה נאמר] תתן אמת ליעקב.⁷²

و آنگاه «پادشاه زیبایی تو را خواهد خواست»: زیبایی آن روشنایی‌ای که عشق را می‌افروزد؛ عشقی که، چنان‌که پیش‌تر گفته شد، مرتبه چراغ است. و درباره این گفته شده است: «به یعقوب (יעקب) حقیقت خواهی بخشید.»

هنگامی که گیرنده به ظرفی بدل می‌شود، «پادشاه زیبایی تو را خواهد خواست»: زیبایی همان نوری است که عشق او، یعنی «چراغ» او، را برمی‌افروزد. می‌خا می‌گوید: «به یعقوب (יעקب) حقیقت خواهی بخشید؛ حقیقتی که چون بخششی عطا می‌شود.

כי נש"י [נשמות ישראל] هم ב' בחי' יעקב וישראל. ישראל הוא בחי' כי שרית ותוכל⁷³ שכבר גבר ונצח המלחמה

زیرا ارواح بنی اسرائیل از دو مرتبه‌اند: یعقوب و اسرائیل (ישראל). اسرائیل مرتبه «زیرا که کشتی گرفتی و چیره شدی» است؛ او پیش‌تر غلبه کرده و در نبرد پیروز شده است.

دو گونه نفس یهودی وجود دارد که یعقوب و اسرائیل نامیده می‌شوند. اسرائیل، که نامش از «کشتی گرفتی و چیره شدی» گرفته شده، پیش‌تر در نبرد درونی پیروز شده است.

משא"כ יעקב יו"ד עקב דהיינו שירד מטה⁷⁴ בבחי' עקב אלא שיש לו בחי' יו"ד בראשו שאליו יומשך ממטה למעלה.

اما یعقوب، برعکس، «یود و پاشنه» (יו"ד עקב, yud eikev) است؛ یعنی تا پایین فرود آمده و به مرتبه پاشنه رسیده است، با این تفاوت که یودی در سر خود دارد و از پایین به بالا به سوی آن کشیده خواهد شد.

نام یعقوب را به صورت یود و پاشنه می‌خوانند: او در جایگاهی فرودین، در مرتبه پاشنه، ایستاده است؛ اما در سر خود یودی دارد، نقطه‌ای از الوهیت که او را به سوی بالا می‌کشد.

ועדיין אין לו בחי' אמת בנפשו בטבע ממש. רק שה' יתן אמת ע"י סיוע מלמעלה.

و او هنوز مرتبه حقیقت را به‌طور طبیعی در نفیس خود ندارد؛ تنها این است که ה'، از راه یاری بالا، حقیقت را عطا می‌کند.

یعقوب هنوز حقیقت را در سرشت خود ندارد؛ ה' آن را به صورت یاری از بالا به او عطا می‌کند. آتیر ربه (אדמו"ר הזקן) در لیکوتی تورا (לקוטי תורה)، שמיני עצרת (83b)، آیه را به همین شیوه توضیح می‌دهد: יוד یعقوب همان انقباضی است که تا «پاشنه» فرود آمده است، و ה' حقیقت را عطا می‌کند تا حقیقت او حتی در همان‌جا آشکار شود.

וחסד לאברהם פי' שיהיה בחי' אברהם הוא בחי' האהבה שהיא באה בתורת חסד מלמעלה. וכ"ז [וכל זה]

הוא מימי קדם מבחי' תשובה שקדמה לעולם:⁷⁵

«و مهر به ابراهیم (آברהם)»؛ یعنی مرتبه ابراهیم، همان مرتبه عشقی است که به صورت بخشش مهر از بالا می‌آید. و همه این‌ها «از روزگاران کهن» است، از مرتبه بازگشت (תשובה, teshuvah) که پیش از جهان وجود داشت.

«مهر به ابراهیم» یعنی عشق، صفت ابراهیم، نیز چون بخششی از بالا به او می‌رسد. همه این‌ها از «روزگاران کهن» سرچشمه می‌گیرد، از بازگشت که پیش از جهان وجود داشت و می‌تواند از وضعیت کنونی شخص فراتر رود.

بخش 6 • 221-25

خواهر: استادانِ تورات

22 **וביאור ענין אחותי. הוא בחי' ומדרגת מארי תורה שתורתם אומנתם כי במעלת התורה איתא במדרש**

מצינו שויתר הקב"ה על ג"ע [גילוי עריות] וש"ד [ושפיכות דמים].⁷⁶ ולא ויתר על בטול תורה.

و توضیح معنای «خواهر من» این است: این، مرتبه و جایگاه صاحبانِ تورا است، آنان که تورا پیشه آنان است. زیرا درباره عظمتِ تورا، در میدراش آمده است: «می‌یابیم که ה' از روابطِ ممنوع و خون‌ریزی چشم پوشید، اما از ترکِ تورا چشم نه‌پوشید.»

نام دوم، «خواهر»، مرتبه کسانی است که تورا پیشه آنان است و خود را یکسره به مطالعه اختصاص می‌دهند. میدراش می‌گوید: «حتی از گناهان بزرگی چون روابطِ ممنوع و خون‌ریزی چشم پوشید، اما از ترکِ تورا چشم نه‌پوشید.»

وهعנין כי הנה עסק התורה הוא המשכת דירתו ית' בתחתונים

معنا این است که اشتغال به تورا، فرود آوردن سکونتگاه او، که خود او متبارک است، در میان عوالم فرودین است.

مطالعه تورا از این رو چنین بنیادی است که سکونت ه' را در عوالم فرودین فرود می آورد.

כי כל עניני התורה אסור ומותר. כשר ופסול. טמא וטהור. הוא רק הבדלה בין טוב לרע. וכמ"ש להבדיל בין החיה⁷⁷ הנאכלת ובין כו'.

زیرا همه موضوعات تورا - ممنوع و مجاز، کشر (kosher؛ روا) و نامعتبر، ناپاک و پاک - تنها تمایزی میان نیکی و بدی اند. چنان که نوشته شده است: «تا میان حیوانی که خوردنش رواست و میان ... جدایی افکند».

هر موضوعی از احکام تورا - ممنوع و مجاز، کشر (kosher) و نامعتبر، ناپاک و پاک - تمایزی است، و هر یک از این احکام نیکی را از بدی جدا می کند. آیه ای که قوانین حیوانات کوش را به پایان می رساند، «تا میان حیوانی که خوردنش رواست و حیوانی که خوردنش روا نیست جدایی افکند»، این اصل را بیان می کند.

23 והנה כתיב בי מלכים ימלכו.⁷⁸ ואמרו מתניתין מלכתא⁷⁹ שהיא כמלך שמצוה לעשות כך וכך כו' כמ"ש במ"א.

اکنون، نوشته شده است: «به واسطه من پادشاهان فرمانروایی می کنند»؛ و گفته اند: «میشنا (Mishnah، مَشْنَه) ملکه است»، زیرا مانند پادشاهی است که فرمان می دهد چنین و چنان کنند، و غیره؛ چنان که جای دیگر توضیح داده شده است.

تورات می گوید: «به واسطه من پادشاهان فرمانروایی می کنند» و حکیمان می گویند: «میشنا ملکه است.» هلاخاه اقتدار شاهانه دارد؛ مانند پادشاه فرمان می دهد چه باید انجام شود. در تورا اور (توراه اور)، شموس (شموت) (49b)، آلتیر ربه توضیح می دهد چرا میشنا به ملکه تشبیه شده است: میشنا کار پالایش در حکمت (Chochmah، حَکْمَه) است؛ ناپاک را از پاک و ممنوع را از مجاز جدا می کند.

وهנה כתיב אם תגביה כנשר⁸⁰ כו'. משם אורידך نام ה' שנאם ה' ודבורו הוא המוריד ומשפיל הקליפות וס"א [וסטרא אחרא] למטה ויתפרדו כל פועלי און.⁸¹

و نوشته شده است: «اگر چون عقاب به فراز پرکشی»، و غیره؛ «از همان جا تو را فرود خواهیم آورد، می فرماید ه'»: گفتار ه' و سخن اوست که پوسته ها (קליפות، kelipos) و سوي دیگر (סטرا אחרא، sitra achra) را به پایین فرومی کشاند و فرومی نشاند، و «همه عاملان بیداد پراکنده خواهند شد».

از زبان عوبدیا، ه' به ادوم مغرور می گوید: «اگر چون عقاب اوج بگیری ... از همان جا تو را فرود خواهیم آورد.» کلام ه' است که پوسته ها و سوي دیگر، یعنی نیروهای مخالف قداست، را فرومی افکند.

וכך האדם ע"י עסקו בתורה. ומבדיל בין איסור והיתר.⁸² ובין כשר לפסול כנ"ל. הנה הוא מוריד האיסור והפסול ומדחהו למטה ע"י דבר ה' אשר בפיו זו דבר הלכה⁸³

و درباره انسان نیز چنین است: از راه اشتغالش به تورات، میان ممنوع و مجاز، و میان شایسته و معتبر (כשר، kosher) و نامعتبر، چنانکه پیشتر گفته شد، تمایز می‌گذارد؛ بدین‌سان، ممنوع و نامعتبر را به پایین فرومی‌کشاند و به دور می‌راند، به واسطه «کلام ה'» که در دهان اوست؛ «این کلام حکم فقهی تورات (הלכה، halachah) است».

کسی که تورات می‌آموزد نیز همین کار را می‌کند: هنگامی که درباره ممنوع و مجاز، شایسته و نامعتبر حکم می‌دهد، ممنوع و نامعتبر را به پایین می‌راند و دور می‌کند. این کار را با «کلام ה'» که در دهان اوست انجام می‌دهد؛ کلامی که حکیمان آن را هلاخاه می‌دانند.

נתקיים בו ועל ידו משם אורידך نام ה' ולכן נק' ישראל אחים וריעים להקב"ה. וכמ"ש להנחיל אוהבי יש.⁸⁴ למען אחי וריעי⁸⁵ כו':

[بدین‌سان] در او و به واسطه او تحقق می‌یابد: «از همان‌جا تو را فرود خواهم آورد، می‌فرماید ה'». از این‌رو اسرائیل برادران و یارانِ قدوسِ متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא، Kudsha Brich Hu) خوانده می‌شوند؛ چنانکه نوشته شده است: «تا به دوستدارانم وجود عینی (יש، yesh) را به میراث دهم» و «به‌خاطر برادران و یارانم»، و غیره.

پس آیه «از همان‌جا تو را فرود خواهم آورد، می‌فرماید ה'» به واسطه خود آن شخص تحقق می‌یابد. چون او بدین‌سان کار خود ه' را انجام می‌دهد، اسرائیل «برادران و یاران» ه' خوانده می‌شوند.

24 וזהו הקל קול יעקב⁸⁶ והידים ידי עשו. שבזמן שהקל קול יעקב אין ידי עשו שולטות בו.

و این همان است که: «صدا، صدای یعقوب (יעקب) است و دست‌ها، دست‌های عیسو (عشو)»؛ هنگامی که صدا، صدای یعقوب است، دست‌های عیسو بر او تسلطی ندارند.

سخنان اسحاق (יצחק)، «صدا، صدای یعقوب است و دست‌ها، دست‌های عیسو»، از سوی حکیمان چنین تفسیر شده است: هنگامی که صدای یعقوب در مطالعه تورات شنیده می‌شود، دست‌های عیسو هیچ قدرتی بر او ندارند.

כי אין יניקה לחיצונים מאחר שמבדילים ומבררים. והיינו בזמן שהקל קול. פי' שהקול עליון הוא דבר ה' מתחבר בקול שלמטה

زیرا نیروهای بیرونی از چیزی تغذیه نمی‌شوند، چون [آدمی] جداسازی و پالایش می‌کند. و این همان است که می‌گوید: «هنگامی که صدا، صداست»؛ یعنی صدای برین، که سخن ه' است، به صدای فرودین پیوند می‌خورد،

دلیل آن این است که مطالعه تورات خیر را از شر جدا و پالایش می‌کند؛ از این‌رو، نیروهای بیرونی پوسته (קליפה، kelipah) چیزی ندارند که از آن نیروی حیات بگیرند. در آیه، واژه «صدا» (קול، kol) دو بار آمده است: صدای برین، یعنی سخن ه'، به صدای فرودین، یعنی مطالعه آن شخص، می‌پیوندد.

להיות כמ"ש ואשים דברי בפך⁸⁷ וכתוב ודברי אשר שמתی בפך⁸⁸ דברי ממש שאז הוא בחי' מתניתין מלכתא.

تا چنان باشد که نوشته شده است: «و سخنانم را در دهانت نهادم»؛ و نیز نوشته شده است: «و سخنانم را که در دهانت نهاده‌ام»؛ یعنی به‌راستی «سخنان من». زیرا آن‌گاه مرتبۀ «میشنا (Mishnah) ملکه است» است.

مقصود اشعيا (ישעיה) از عبارت «و سخنانم را که در دهانت نهاده‌ام» همین است: سخنانی که انسان در تورات بر زبان می‌آورد، به‌راستی سخنان **ה'** است. آن‌گاه احکام عملی تورات (**הלכה**, halachah) نیروی سلطنتی خود را دارند: «میشنا ملکه است».

25 ובחי' זו נק' אחותי רעיתי יונתי תמתי.⁸⁹ א"ת [אל תקרי] תמתי אלא תאומתי^{90, 91} שנעשו בחי' אחים תאומים ממש כביכול.

و این مرتبه «خواهر من، محبوب من، کبوتر من، کامل من» نامیده می‌شود (**تמתי**, tamasi). نه **تמתי**، بلکه **تأومتی** (te'omasi، «دوقلوی من») بخوانید: آنان گویی به‌راستی دو برادر دوقلو می‌شوند.

این مرتبه «خواهر من، محبوب من، کبوتر من، کامل من» نامیده می‌شود و **مדרش** (Midrash، تفسیر ربانی)، **تמתי**، «کامل من»، را به‌صورت **تأومتی**، «دوقلوی من»، می‌خواند. از طریق تورا، اسرائیل و **ה'** گویی دوقلو می‌شوند.

אך כל האומר אין לי אלא תורה⁹² אפי' [אפילו] תורה אין לו. כי מעלת התורה היא משום דאורייתא וקוב"ה [וקודשא בריך הוא] כולא חד.⁹³

اما «هر که بگوید: «جز تورا چیزی ندارم»، حتی تورا هم ندارد.» زیرا عظمت تورا از آن روست که تورا و قدوس متبارک (**קב"ה** / **קודשא בריך הוא**, Kudsha Brich Hu) یکسره یکی هستند.

بااین‌حال، تورا به‌تنهایی کافی نیست: «هر که بگوید: «جز تورا چیزی ندارم»، حتی تورا هم ندارد.» تورا از آن رو عظیم است که با **ה'** یکی است؛ در تورا اور (تורה اور)، وائرا (וארא) (57c)، آلتز ربه (אדמו"ר הזקן) توضیح می‌دهد که مقصود از «**קב"ה** / **קודשא בריך הוא**» در این گفته، خود **ה'** است؛ آن‌که مقدس و جدا از عوالم است و در تورا حضور دارد. بنابراین، باید خود را به خود **ה'** نیز پیوند داد، چنان‌که بند بعد توضیح می‌دهد.

مادر: تورات همراه با فداکاری تا پای جان

26 וצ"ל גם באדם למס"נ [למסירות נפש] באחד⁹⁴ שמשם מקור התורה ולהיות לו רק רצון א' כו' כנ"ל.

و در انسان نیز باید در «یکی» فداکاری تا پای جان (مסירות نפש, mesirus nefesh) باشد، زیرا سرچشمه تورات از همان جاست؛ و [او باید] تنها یک اراده داشته باشد و غیره، چنان که پیش تر گفته شد.

پس اهل تورات نیز به مسירות نפש در دعای «شما» (שמע, Shema) نیاز دارد: هنگام گفتن واژه «یکی» خود را به تمامی واگذارد و تنها یک اراده داشته باشد. سرچشمه تورات همان جاست. یادداشت Kehot منابع فداکاری تا پای جان هنگام گفتن «یکی» را ذکر می کند: رسائل رשبا (رשב"א)، باخ (ב"ח) بر تور (טור)، و پری عتس حاییم (פרי עץ חיים).

שעני"ז הוא ממשיך גילוי התורה שמשם מקור חוצבה ושרשה דאורייתא מחכ' [מחכמה] נפקת. וכתוב ויקם עדות ביעקב⁹⁵ ותורה שם בישראל. פי' כי הגה יש ב' בחי' ישראל ויעקב.⁹⁶

زیرا به واسطه این، تجلی تورات را فرود می آورد، چرا که سرچشمه و ریشه ای که تورات از آن تراشیده شده، از همان جاست: «تورات از حکمت (חכמה, Chochmah) سرچشمه می گیرد.» و نوشته شده است: «گواهی را در یعقوب (יעקב) برپا کرد و توراتی را در اسرائیل (ישראל) نهاد.» مقصود این است که دو مرتبه / جنبه (בחינה, bechinah) وجود دارد: اسرائیل و یعقوب.

به واسطه این فداکاری تا پای جان، تجلی تورات را از ریشه اش فرود می آورد، زیرا «تورات از حکمت سرچشمه می گیرد» و **حکמה** همان جایی است که خودنفی گری (ביטול, bittul) نفس به آن می رسد. آیه «گواهی در یعقوب ... تورات در اسرائیل» دو **بחינה** در تورات را معرفی می کند که با یعقوب و اسرائیل متناظرند.

27 וכנגד זה יש ב' בחי' בתורה עדות ותורה. ומבחי' יעקב נמשך בחי' עדות ומבחי' ישראל נמשך בחי' תורה.⁹⁷

در برابر این، در تورات دو مرتبه وجود دارد: گواهی و تورات. از مرتبه یعقوب (יעקب)، مرتبه گواهی نازل می شود و از مرتبه اسرائیل (ישראל)، مرتبه تورات.

تورات دو مرتبه دارد: «گواهی» و «تورات». مرتبه پایین تر، یعنی «گواهی»، از طریق یعقوب می آید و مرتبه بالاتر، یعنی «تورات»، از طریق اسرائیل.

וכמ"ש ועשיתם אתם⁹⁸ אתם כתיב.⁹⁹ וכתוב אשר יעשה אתם האדם.¹⁰⁰ כי ע"י האדם נמשך בחי' תומ"צ [תורה ומצות].¹⁰¹

چنانکه نوشته شده است: «و آنها را انجام دهید» (osam, אותם)؛ اینگونه نوشته شده است [تا بتوان آن را] «شما» (אתם, atem) خواند. و نیز نوشته شده است: «آنچه را که انسان انجام دهد» (osam, אתם). زیرا از طریق انسان، مرتبه تورات و فرمانها (מצוות, mitzvos) نازل می‌شود.

حکیمان عبارت «آنها را انجام دهید» (osam) را چنین می‌خوانند: «خودتان را بسازید» (atem)؛ و آیه‌ای که از انجام فرمانها به دست «انسان» سخن می‌گوید، همین نکته را بیان می‌کند. از طریق انسان، تورات و فرمانها به جهان نازل می‌شوند.

והיינו ע"י מס"נ [مسירות نفس] באחד שאז כל הנשמה תהלל¹⁰² יה כו' כנ"ל. ובחי' זו נקראת אמי שהוא בחי' אם הבנים.¹⁰³

یعنی از طریق فداکاری تا پای جان در «یکی»؛ زیرا آن‌گاه «هر نفسی יה را بستاید» و الی آخر، چنانکه پیش‌تر گفته شد. و این مرتبه «مادر من» نامیده می‌شود؛ یعنی مرتبه «مادر فرزندان».

این امر از طریق فداکاری تا پای جان در «یکی» تحقق می‌یابد؛ آن‌گاه روح چون چراغی می‌شود، چنانکه پیش‌تر توضیح داده شد. این مرتبه «مادر من» نامیده می‌شود، همچون تعبیر «مادر فرزندان»؛ والاترین آن سه نام.

שהיא היא המוליד הגילוי אלקות אוא"ס [اور אין سوف] ב"ה בג"ע [בגן עדן] ותענוג הנשמות זו תורה ועבודה כו'. ולע"ל [ולעתיד לבוא] כתיב רני وشمחי בת¹⁰⁴ כו'. שבחי' בת תעלה ביתר שאת^{105, 106} כנ"ל. ולהיות אשת חיל ע"ב [עשרת בעלה]¹⁰⁷ כו' כמ"ש במ"א:¹⁰⁹

زیرا اوست که زاینده تجلی الوهیت، یعنی نور بی‌پایان (اور אין سوف, Or Ein Sof)، متبارک باد، در باغ عدن و نیز لذت جان‌هاست؛ این همان تورات و بندگی است و الی آخر. و درباره روزگار آینده نوشته شده است: «ای دختر، بسرای و شادمان باش» و الی آخر؛ مرتبه «دختر» با برتری فزون‌تر بالا خواهد رفت، چنانکه پیش‌تر گفته شد، و «زن بافضیلت، تاج شوهر خویش» خواهد شد و الی آخر، چنانکه در جای دیگر توضیح داده شده است.

«مادر» زاینده تجلی الوهیت در باغ عدن و لذت جان‌هاست؛ این امر از طریق تورات و بندگی الهی تحقق می‌یابد. در روزگار آینده، «دختر» از این هم بالاتر خواهد رفت، چنانکه هافتاره (הפטרه, Haftarah) وعده می‌دهد، و «زن بافضیلت، تاج شوهر خویش» خواهد شد. לקוטי תורה, שלח (38c)، این عبارات را نقل می‌کند و توضیح می‌دهد که «دختر» اورشلیم فرودین و «مادر من» اورشلیم برین است؛ و اورشلیم برین تنها از طریق اورشلیم فرودین دست‌یافتنی است: «دختر» از طریق فرمان‌هایی که با عمل جسمانی انجام می‌شوند، بالا می‌رود.

در کار بندگی

آدمی تنها با فهم نمی‌تواند به عشقِ راستین به **ه'** برسد. نخست باید صادقانه کارها، گفتارها و اندیشه‌هایی را که برای **ه'** نبوده‌اند به حساب آورد، و دست‌کم از عادت‌های دنیوی خود دست بکشد تا پذیرای یوغِ آسمان شود؛ سپس در شمع اراده‌ خویش را به **ه'** واگذارد و از آنجا به تورات و قانونِ توراتی بازگردد. درسِ توراتِ او نیز باید با فداکاری تا پای جان در «واحد» پیوند داشته باشد، زیرا «هرکس بگوید: جز تورات چیزی ندارم، حتی تورات هم ندارد».

پرسش‌هایی برای گفت‌وگو

1. چرا روح «چراغِ **ه'**» خوانده می‌شود، حال آنکه **ه'** چراغِ روح خوانده می‌شود، و هر آیه به چه کسی اشاره دارد؟
2. نفس‌کشیدن و ضربانِ قلب چگونه رفتن و بازگشت را در خدمتِ الهی نشان می‌دهند؟
3. چرا تأمل به‌تنهایی نمی‌تواند عشق به **ه'** را پدید آورد، و این مقاله چه چیزی را برطرف‌کننده «تاریکی» ای می‌داند که مانع آن است؟
4. تصمیم‌گیری درباره‌ حرام و مجاز چگونه پوسته‌ها را فرومی‌افکند، و چرا این کار اسرائیل را «دوقلوهای **ه'**» می‌سازد؟
5. چرا تورات بدون فداکاری تا پای جان در «واحد» کافی نیست، و چرا پیوندِ آن دو «مادر» خوانده می‌شود؟

یادداشت‌ها

بند 1

1 رنی وشمחי

این متن، پیاده‌سازی شنونده دیگری از همین **مآמר** است و چند صفحه بعد توضیحی درباره آن آمده است. مقایسه این دو نشان می‌دهد که این گفتار چگونه دریافت و مکتوب شده است.

یادداشت کھوت

הנחה אחרת בסה"מ תקס"ה ע' קכד. ביאור שם ע' קל. עוד הנחה בתו"א לעמבערג יד, א. ראה לעיל בצינונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. בארוכה במאמרי אדה"א בראשית ע' שכט. אדה"ת חנוכה שיג, ב. הערה באדה"ת בראשית כרך ה התקלא, א. ביאור באדה"ת נ"ך כרך ג ע' א'רסט. ע' א'רעז. סה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' שכא המאמר עם הגהות, ובע' שכט קיצורים. ד"ה רני ושמחי תשמ"ה. בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' קיג מציין לכאן.

2 רני ושמחי בת ציון

זכריה صهيون را فرا می‌خواند: «سرود بخوان و شادمانی کن، ای دختر صهیون، زیرا اینک من می‌آیم و در میان تو ساکن خواهم شد، می‌فرماید نام چهارحرفی (הי, Havayah)». این گفتار تعلیمی (**مآמר**, maamar) می‌پرسد چرا در اینجا اسرائیل «دختر» خوانده شده است و در پایان دوباره به آیه بازمی‌گردد. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالز)

Zechariah 2:14 זכריה ב' י"ד

רני ושמחי בת-ציון כי הגניבא ושכנתי בתוךך נא-ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I'll dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

זכרי' ב, יד.

3 בת ירושלים

پیشگویی اشعیا درباره سنجاریب (**سنحریب**)، پادشاه آشور، که اورشلیم را محاصره کرد: «دختر اورشلیم سرش را برای تو تکان می‌دهد.» این جای دیگری است که در آن قوم «دختر» خوانده می‌شود.

II Kings 19:21 מלכים ב' י"ט:כ"א

זה הדבר אשר-דבר ה' עליך בזה לך לענה לך בתולת בת-ציון אחריה ראש הניעה בת ירושלם:

This is the word that the L-RD hath spoken concerning him: The virgin daughter of Zion Hath despised thee and laughed thee to scorn; The daughter of Jerusalem Hath shaken her head at thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

מלכים-ב יט, כא.

4 איתא במדרש משל למלך

ربی שמعون بار یوحای (**ربی שמعون בר یוחאי**) پرسید منظور از «تاجی که مادرش بر سر او نهاد» چیست، و در پاسخ مٹلی برایش نقل کردند: پادشاهی دختری یگانه داشت که او را بسیار دوست می‌داشت؛ او را «دخترم» نامید و از مهرورزیدن به او دست برنداشت تا آن‌گاه که او را «خواهرم» نامید و سپس «مادرم». پس ה' نخست اسرائیل را «دختر»

نامید، سپس «خواهر» و پس از آن «مادر». (یادداشت کھوت آن را 52:4 آورده است.)

Shemot Rabbah 52:5 שמות רבה נ"ב:ה'

... רשב"י שאל את ר' אלעזר ברבי יוסי: איפשר ששמעת מאביך, מהו בעטרה שעטרה לו אמו? אמר לו: הן. משל למלך, שהיתה לו בת יחידה, והיה מחבבה ביותר מדאי, והיה קורא אותה בתי. לא זו מחבבה, עד שקראה אחותי, ועד שקראה אמי. כך הקב"ה, בתחילה קרא לישראל בת, שנאמר (תהלים מה): שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך, לא זו מחבבן עד שקראן אחותי, שנאמר (שיר ה): פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה, לא זו מחבבן, עד שקראן אמי, שנאמר (ישעיה נא): ...

Another matter, "they brought the Tabernacle" – that is what is written: "Emerge, daughters of Zion, and look at King Solomon, with the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding, and on the day of the rejoicing of his heart" (Song of Songs 3:11). When was this verse stated? On the day that the Tabernacle was set up, when there was great celebration in Israel because the Holy One blessed be He rested amongst them. "Daughters of Zion ... [tziyon]" – the children who are

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

یادداشت کھوت

שמור'ר נב, ד (כן מצויין בתרכ"ז ע' שכא ומעתיק משם הלשון). שה"ש ספ"ג.

5 שמעי בת

سرودی که برای عروسی پادشاه است، رو به عروس می‌کند: «بشنو، ای دختر، و بنگر، و گوش فرا ده؛ قوم خود و خانه پدرت را فراموش کن، و پادشاه شیفته زیباییات خواهد شد.» مدراش نام «دختر» را به این آیه پیوند می‌دهد، و این گفتار بعدتر آن را خدمت کسی می‌خواند که دریافت‌کننده است. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالز)

Psalms 45:11 תהילים מ"ה:י"א

שמע-בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך:

Hearken, O daughter, and consider, and incline thine ear; Forget also thine own people, and thy father's house

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים מה, יא.

6 אחותי רעייתי

محبوب در شب در می‌زند و می‌خواند: «در را به رویم بگشا، ای خواهرم، ای محبوبه‌ام، ای کبوترم، ای بی‌عیب من.» مدراش نام «خواهر» را از این آیه می‌آموزد، و این گفتار بعدتر آن را درباره اهل تורה توضیح می‌دهد. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالز)

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה:ב'

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי-לי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא-טל קוצותי רסיסי לילה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For

my head is filled with dew, My locks with the drops of the night.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

שה"ש ה, ב.

7 צאניה וראינה بنות ציון

«بیرون آید و بنگرید، ای دختران صهیون، به پادشاه شلومو (שלמה)، با تاجی که مادرش در روز عروسی اش بر سر او نهاد.» مدراش پادشاه را ه' و «مادر» را اسرائیل می خواند؛ این عالی ترین سه نام است. (زمینه: تنخ اشتاین سالز)

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:יא

צאנה וראינה بنות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה-לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

שה"ש ג, יא.

8

ربی شمعون بار یوحای (ربی شمعون בר یוחאי) پرسید منظور از «تاجی که مادرش بر سر او نهاد» چیست، و در پاسخ مثلی برایش نقل کردند: پادشاهی دختری یگانه داشت که او را بسیار دوست می داشت؛ او را «دخترم» نامید و از مهرورزیدن به او دست برنداشت تا آن گاه که او را «خواهرم» نامید و سپس «مادرم». پس ه' نخست اسرائیل را «دختر» نامید، سپس «خواهر» و پس از آن «مادر». (یادداشت كهوت آن را 52:4 آورده است.)

Shemot Rabbah 52:5 שמות رבה נ"ב:ה'

دبر אחר: וביאור את המשכן, הה"ד (שיר ד): צאניה וראינה بنות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו وביום שמחת לבו. אימתי נאמר הפסוק הזה? ביום שעמד המשכן, שהיתה שמחה גדולה בישראל, שהקב"ה שורה אצלם. بنות ציון, بنים המצוינין לי, ע"י עובדי כוכבים. מה ציון הזה נראה באצבע, כך ישראל נראין באצבע. הוי, بنות ציון המצוינין לי. במלך שלמה, במלך שהשלום שלו, זה ממ"ה הקב"ה. בעטרה שעטרה לו אמו, זה המשכן. למה קראו עטרה? אלא, מה העטרה מצויירת, כך המשכן היה מצוייר, שנאמר (שמות לה): ורוקם בתכלת ובארגמן...

Another matter, "they brought the Tabernacle" – that is what is written: "Emerge, daughters of Zion, and look at King Solomon, with the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding, and on the day of the rejoicing of his heart" (Song of Songs 3:11). When was this verse stated? On the day that the Tabernacle was set up, when there was great celebration in Israel because the Holy One blessed be He rested amongst them. "Daughters of Zion ... [tziyon]" – the children who are

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

9 בעטרה שעטרה לו אמו

مدراش درباره آخرین آیه فصل 3 کتاب Song of Songs (سیر השירים) همان مثلی دختر، خواهر و مادر را نقل می کند و «قوم من» را به معنای

«مادر من» می خواند. یادداشت كهوت به اینجا ارجاع می دهد.

Shir HaShirim Rabbah 3:11 שיר השירים رבה ג:יא

10 הקשיבו אלי עמי . . האזינו

ה' از زبان اشعیا می خواند: «به من گوش دهید، ای قوم من، و به من گوش فرا دهید، ای ملت من، زیرا توراه از من صادر خواهد شد.» حکیمان «ملت من» (le'umi) را به صورت le'imi، یعنی «مادر من»، می خوانند؛ این سومین نام است. متن ماسوری le'umi را به همین صورت نوشته است. (زمینه: تنخ اشتاین سالز)

Isaiah 51:4 ישעיהו נ"א:ד'

הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו כי תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע:

Attend unto Me, O My people, And give ear unto Me, O My nation; For instruction shall go forth from Me, And My right on a sudden for a light of the peoples

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ישע"י נא, ד.

11 (ופי . . יפתי)

یادداشت Kehot به جایی ارجاع می دهد که این موضوع در آنجا بیشتر توضیح داده شده است: Maamarei Admur HaZaken.

یادداشت كهوت

מוסגר זה גם בכת"י מאמרי אדה"ז, ובכמה כת"י בלי מוסגר.

12 ולאמי כתיב

یادداشت Kehot برای خوانش לאמי (le'umi) به صورت לאמי (le'imi)، به این قطعه از زوهار (זהר) استناد می کند: «مادر من».

Zohar III, 262a זח"ג רסב, א

یادداشت كهوت

בתו"א דפוס לעמבערג שנת תור"ה ע' יד, א ובבדך באב' 17. בבדך רני وشמחי — ירות"ו ובבדך אדה"ז 633, נוסף: א"ת לאומי אלא לאמי. رאה במאמري אדה"א בראשית ע' שכט. זח"ג رסב, א. שהש"ר ספ"ג.

2 بند

13 נר הוי נשמת אדם

«جان انسان چراغ نام چهارحرفی (ה, Havayah) است و همه اندرون را می کاود.» در معنای ساده آیه، ه' با نور روح خود انسان، باطن او را می کاود. این מאמר (maamar) می پرسد روح چگونه می تواند چراغی برای ه' باشد و پاسخ می دهد که نور او را به سوی پایین می کشاند. (در سیاق: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 20:27 משלי כ:כ"ז

נר ה' נשמת אדם הפש קליח צדק:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

משלי כ, כז.

14 نره של שם הוי"ה

در نسخه های خطی دیگر «چراغ او، ה'» یا «چراغ های Havayah» آمده است. در یک نسخه، به تاریخ 5623 Shabbos Vayigash، حاشیه ای افزوده شده است: روح، نور را به نام ه'، یعنی صفات عاطفی (ז"א / זעיר

When His lamp shined above my head, And by His light I
walked through darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבדאש'ת קהות

איוב כט, ג.

19 לשון הארה

דר אנא ואזה בה מעני «דרחשנדיגי ו תאיש ו פרוגי אפזון» תוציח דאד
שדע אסט, ענאן קד דר טעביר «נור תאבאן» (יהל אור, yahel or) אמדע אסט.
נסח'ה 5565 נייז (p. 124) המינ רא מיخوانד.

יבדאש'ת קהות

במאמרי אדה"א שם ע' שלב "לשון בהירות והבהקה וזהרורי יתירה כמו
יהל אור". וכ"ה בתקס"ה ע' קדד.

20 אני ה' לא שניתי

ה' אר צריק מלאכי (מלאכי) בה אסראייל מיגוידי: «זינא מן, נאם עהאר חרפי
(ה', Havayah), תגייר נכרדעא, ו שמה, פרזנדאן יעקוב (יעקב), בה פאבאן
נרסידעאיד». אנדיש'ה חסידות, Chassidus) אינ איה רא בראי בביאן
אינ אצל בה קאר מיגייר קד אפרינש הייג דגרקוניאי דר ה' פדיד נמי אורד.
(זמיינע: Steinsaltz Tanakh)

Malachi 3:6 מלאכי ג:ו

כי אני ה' לא שניתי ואנכי בני יעקב לא קליהם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not
consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבדאש'ת קהות

מלאכי ג, ו.

21 ואתה הוא קודם שנבה"ע

אלתר רב דר אנא עבאר'ת «תו המאן הסיי פייש אן אנה עהאן אפרידע שוד, ו
תו המאן הסיי» רא מי אורד תא בגוידי פדיד אורד'נ פיוסע'ה עואלם, יעני
הסיי בשייד'נ אן נייסטי, הייג תגיירי דר ה' איבאד נמי קנד. פיישעורי
אנאני דען חוד רא בה אנגע מיסאד מעפול מי קנד ו אן תא'יר
מי פיירד; אמה עואלם תנא אן פרמאנרואיי ה', יעני «נאם» או, פדיד מי אינד,
אז אינ רוד או המיין פייש אן אפרינש יגאנע מי מאנד.

יבדאש'ת קהות

נוסח תפלת השחר. וראה גם לקמן לח, ב. ו. ד. ובמאמרי אדה"א על מארד"ל
ע' שלו.

22 ואתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא

דעאי סבחהי: «תו אויי פייש אן אנה עהאן אפרידע שוד; תו אויי אן
זמאני קד עהאן אפרידע שד». אינ המאן אצל רא בא ואזגאני מת' דעא בביאן
מי קנד.

Weekday Siddur Chabad, Shacharit, Morning Prayer

16 סידור חב"ד לימות החול, שחרית, תפלת השחר ט"ז

בנד 4

23 וממשיכה להטותה אל כל אשר תחפוץ . . וכן בדו"מ

מיטלר רב אין מאל רא בה תפסיל תוציח מי דעד: הנגאמי קד פו'ה עקל
אנדיש'הי רא דרמי יאבד, דר אן גרפאר מי שוד ו דר המאן לחזע נמי תואנד
אנדיש'ה דיגרי רא דריאבד.

יבדאש'ת קהות

במאמרי אדה"א שם מבאר בארוכה הדוגמא כשהשכל נתפס בענין מחשבה
זו נתפס בה ממש שבאותה שעה לא יוכל להשכיל שכל אחר ע"ש.

אנפין, Z'eir Anpin), פרו מי קשד ו אין נור אן עתיק (Atik) מי איד;
מרתבאי קד «נור» Havayah» נאמידע מי שוד.

יבדאש'ת קהות

בבוך תניא-ברוך ובבוך אדה"א הנ"ל הגי': נירו של ה'. ובבוך באב' 17:
נורות של הוי'. בבוך מקול מחצצים גרוסמאן (נט, א) נמצא מאמר זה ורשום
עליו: שבת פ' ויגש דשנת תרכ"ג לפ"ק, נמצאת שם הגהה זו: (ה' דהיינו
שהיא ממשכת אור בשם הוי' שהוא ז"א וא"כ ההמשכה זו באה מע"ק
דוגמת מ"ש במאמ"א אות א' סעיף כ"ח וז"ל אור הוי' נק' עתיקא דמתמן
נהורא לז"א הנק' הוי' ולפעמים גם הבינה נק' כן עכ"ל. והי"נ כתב וז"ל עיין
באד"ר דק"ל ע"א בדרוש הפסוק בית יעקב לכו ונלכה באור ה' עכ"ל עכ"ה).

15 כי אתה נרי ה'

סרוד סייאס דאווד (דוד) פס אן אנה ה' או רא אן דסט המ' דשמנאש
נאט דאד: «זינא תו עראג מני, אי ה', ו ה' תאריקי מרא רופן מי קנד». דר
אינא ה' עראג רופ אסט; דרסט וארונ'ה איה אמאל. (דר סייאק: Steinsaltz
Tanakh)

II Samuel 22:29 שמואל ב כ"ב:כ"ט

כי אתה נירי ה' ויה' גיהי קשקי:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten
my darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבדאש'ת קהות

שמואל-ב כב, כט.

בנד 3

16 כל הנשמה תהלל י"ה

אחרין איה Psalms: «הר נָפֶס ה' רא יבסאידי». דר מעני סאד'ה איה, «נָפֶס»
(נשמה, neshamah) בהמעני נפס קשייד'נ אסט: «הר אנגע נפס
מי קשד». אינ גפאר חסידות (מאמר, maamar) ואזה «יבסאידי» (תהלל,
tהלל) רא בהמעני «חואד דרשייד» מיגייר ו בעד'ר בר מעני
נפס קשייד'נ נשמה תכיה מי קנד. (זמיינע: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 150:6 תהילים ק"ו:ו

כל הנשמה תהלל קה הללויה:

Let every thing that hath breath praise the L-RD. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבדאש'ת קהות

תהלים קו, ו. ובסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' שכב: "ומה שהקדים רבינו
ז"ל בפסוק כל הנשמה מפני כי עליית המלי בבחי' אמי הוא בינה ונשמה הוא
ג"כ בחי' בינה כמ"ש ונשמת שדי תבינם לכן הקדים בפסוק זה "עכ"ל ע"ש.
ראה אורח"ת נ"ך כרך ב ע' התקמב.

17 שו"ה והענין — פ"י תהלל

נסח'ה דיגר צריח'א מי פרסד ערא איה תהלל מיגוידי ו נה «סטאיש»
(תשבח, teshabach); אינ המאן פרשסי אסט קד אינ בנד בה אן פאסח
מי דעד.

יבדאש'ת קהות

בסה"מ תקס"ה ע' קדד "וגם מהו לשון תהלל ולא אמר תשבח כו'".

18 בהלו נרו

איוב ארזוי רוזהיי רא דאד קד «עראג או בר פראז סרמ מי דרשייד». אינ
נשאן מי דעד קד ריש'ה תהלל אן ואזה «דרשייד'נ» (הלל, halal) אסט.
(זמיינע: Steinsaltz Tanakh)

Job 29:3 איוב כ"ט:ג

בהלו נרו עלי ראשי לאורי אלה חשך:

مامار سه «قدوس» را سه مرتبۀ جدایی می‌خواند که پیش از آن است که او «ه' צבאות»، آفرینندهٔ سپاه‌ها، شود. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 6:3 ישעיהו ו':ג'

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כְלֵהָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 7

29 وביאור ענין ג"פ קדוש

مقالهٔ امور دربارهٔ سه گروه فرشته می‌پرسد که یکبار، دوبار و سه‌بار «قدوس» می‌گویند، و توضیح می‌دهد که «قدوس» به‌معنای جدا و فراطر بودن است؛ چنان‌که عبارت «من، ه'، تغییر نکرده‌ام» می‌رساند و نشان می‌دهد که پیش و پس از آفرینش هیچ تغییری در او نیست.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ת אמור לא, א ואילך. נשא כח, ד. ראה כ, ד ואילך. מאמרי אדה"א בראשית ע' שלה. תקא.

30 ג"פ קדוש . . ב' ההי"ן שבשם ה'

تسماع تسدک (הצמח צדק) این بخش را در آنجا نقل می‌کند و چند موضع دیگر را نیز برمی‌شمارد که در آنها قدوس سه‌گانه توضیح داده شده است.

یادداشت کھوت

מצויין באוה"ת נ"ך כך א ע' קסח ושם מצייין לכמה מקומות שמובא הענין ג"פ קדוש.

31 בדבר ה' שמים נעשו

سرایندهٔ مزامیر آفرینش ه' را می‌ستایند: «به‌واسطهٔ کلام نام چهارحرفی (ה', Havayah)، آسمان‌ها پدید آمدند و به‌واسطهٔ نفیس دهان او، همهٔ سپاه آن‌ها.» این نشان می‌دهد که آفرینش از گفتارِ الهی پدید می‌آید. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו'

בְּדָבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי קָלִי צְבָאָם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים לג, ו.

بند 8

32 וג' אותיות הראשונות

تسماع تسدک (הצמח צדק) این قطعه را دربارهٔ سه حرف نخست نام نقل می‌کند.

یادداشت کھوت

מובא באוה"ת נ"ך כך ב ע' תשמב.

بند 9

33 בי"ה ה' צור עולמים

سرود اشعيا (ישעיהو) برای روز رهایی: «تا ابد به نام چهارحرفی (ה', Havayah) توکل کنی، زیرا در י-ה, ה', صخره‌ای جاودان است.» تلمود آن

24 כי לא מחשבותי מחשבותיכם

به‌واسطهٔ اشعيا، ه' از شروران می‌خواهد بازگردند، زیرا او می‌آمزد: «زیرا اندیشه‌های من اندیشه‌های شما نیست، و راه‌های شما راه‌های من نیست.» در اینجا مقصود آن است که «اندیشهٔ ه' دربارهٔ عوالم، او را دربرنمی‌گیرد؛ برخلاف اندیشهٔ انسان که جانش را دربرمی‌گیرد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 55:8 ישעיהו נ"ה:ח'

כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאם ה'

For My thoughts are not your thoughts, Neither are your ways My ways, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע"י נה, ח.

بند 6

25 ענין פקוחות על כל דרכי

دعای ارمیا (یرمיהو) به ه': «بزرگ در مشورت و نیرومند در کردار، که چشمانت بر همهٔ راه‌های فرزندان آدم گشوده است، تا به هرکس مطابق راه‌هایش عطا کنی.» این آیه بیانگر نظارتِ جزئی ه' است. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Jeremiah 32:19 یرمיהו ל"ב:י"ט

גָּדַל הַעֲצָה וְרַב הַעֲלִילָה אֲשֶׁר־עֲנִיד פְּקֻחוֹת עַל־כָּל־דְּרָכָיו בְּנֵי אָדָם לְתֵת לְאִישׁ כְּדָרְכָיו וְכַפְרֵי מַעֲלָיו:

great in counsel, and mighty in work; whose eyes are open upon all the ways of the sons of men, to give every one according to his ways, and according to the fruit of his doings

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

یرמ"י לב, יט.

26 פי הכל גלוי וידוע

آلتر ربه در آنجا توضیح می‌دهد که شناختِ ه' از همهٔ عوالم به این معنا نیست که ذهن او در آنها پوشیده باشد؛ بلکه [آنها] به‌خودی‌خود «آشکار و معلوم» اند، و تنها شناختِ انسان است که باید در آنچه می‌شناسد پوشیده باشد. او نیز، همچون اینجا، این مطلب را به «اندیشه‌های من اندیشه‌های شما نیست» پیوند می‌دهد.

یادداشت کھوت

ראה לעיל יד, ד ובמ"מ שם. וראה בסה"מ תקס"ה ע' קכד ואילך. אוה"ת ענינים ע' קטו. באוה"ת סידור ע' נ מצייין לכאן. מאמרי אדה"א בראשית ע' שלד.

27 שו"ה שהם — בבחי' גילוי וידעה

نویسنده می‌گوید آلتر ربه با این واژه‌ها به پرسش پاسخ داد: این اصلاً پوشیده‌شدنِ اندیشه نیست، بلکه فقط «آشکار و معلوم» است.

یادداشت کھوت

בסה"מ תרכ"ז ע' רחצ בסופו שבוה תירץ רבינו ז"ל שאין זו בחי' התלבשות המחשבה כלל כ"א שהוא בדרך גלוי וידוע ע"ש.

28 קדוש ק"ק עד שהוי"ה צבאות

در رؤیای اشعيا (ישעיהو)، سرافیم به یکدیگر ندا می‌دهند: «قدوس، قدوس، قدوس است ه' צבאות: سراسر زمین از جلال او آکنده است.»

ضموميم دهينو ع"י הספירות שבהן ועל ידם מאיר הא"ס באופן שיוכלו העולמות לקבל כוי עכ"ל.

37 להנחיל אוהבי יש ש"י עולמות

חכمت מי گوید: «تا چیزی (יש, yesh) را به دوستدارانم به میراث دهم، و خزانه‌هایشان را پر کنم.» میشنا (Mishnah) این عبارت را چنین می‌فهمد که ה' به هر عادل چیزی (יש) می‌بخشد: ۲۱۰ جهان. اینجا יש نامی برای «چیزی» می‌شود که ارواح دریافت می‌کنند. (زمینه: تناخ اشتاینزالتس)

Proverbs 8:21 משלי ח':כ"א

להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא:

That I may cause those that love me to inherit substance,
And that I may fill their treasuries

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי ח, כא. סוף עוקצין.

38 להנחיל אוהבי יש. ש"י עולמו

آخرین میشنا در تلمود می‌گوید: ה' به هر عادل ۲۱۰ جهان خواهد بخشید، چنان‌که می‌گوید: «تا יש را به دوستدارانم به میراث دهم؛ زیرا ارزش عددی حروف יש برابر با ۲۱۰ است.

Mishnah Oktzin 3:12 משנה עוקצים ג':י"ב

אמר רבי יהושע בן לוי, עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות, שנאמר (משלי ח), להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא. אמר רבי שמעון בן הלפתא, לא מצא הקדוש ברוך הוא קלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר (תהלים כט), ה' עז לעמו יתן ה' ברוך את עמו בשלום:

Rabbi Yehoshua ben Levi said: In the world to come the Holy One, Blessed be He, will make each righteous person inherit three hundred and ten worlds, for it is written: "That I may cause those that love me to inherit yesh (numerical value of; and that I may fill their treasuries" (Proverbs 8:21. Rabbi Shimon ben Halafta said: the Holy One, Blessed be He, found no vessel that could contain blessing for Israel save that of peace, as it is written: "The L-rd will give strength ... unto his people

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

بند 10

39 שכר מצוה מצוה

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کھوت

אבות ד, ב.

40 שכר מצוה מצוה

بن عزאי (בן עזאי): «پاداش یک فرمان دینی (מצוה, mitzvah), خود מצوה است.» در اینجا مقصود آن است که خود מצوה، تجلی‌ای را فرومی‌آورد که پاداش آن است.

Pirkei Avot 4:2 משנה אבות ד':ב'

בן עזאי אומר, הוי רץ למצוה קלה בבחמונה, ובורת מן העברה. שמצוה גוררת מצוה, ועברה גוררת עברה. ששכר מצוה, מצוה. ושכר עברה, עברה:

را چنین می‌خواند: «با י-ה, ה', عوالم را آفرید؛ و این گفتار (ماامر, maamar) نیز از همین قرائت پیروی می‌کند. (زمینه: تناخ اشتاینزالتس)

Isaiah 26:4 ישעיהו כ"ו:ד'

בטחו בה' עד יעד כי בקה ה' צור עולם:

Trust ye in the L-RD for ever, For the L-RD is GOD, an ever-lasting Rock

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישع"י כו, ד. באוה"ת בראשית כרך ב ע' שיד, ב מבאר זה "ר"ל אחר שביאר איך שצ"ל צמצומים שיומשך מא"ס להיות ה' צבאות, עכשיו יבאר שהמשכה זו צ"ל ע"י אתעדל"ת וזהו ויניחחו בג"ע לעבדה ולשמרה ב' הה"ן להמשיך בחי' יו"ד שנברא בו העוה"ב שהוא ה', והיינו לעבדה, ולהמשיך ה' שנברא בו עוה"ז וזהו ולשמרה".

34 ביו"ד נברא העוה"ב

תلمוד می‌گوید این جهان با حرف ה (hei) و جهان آینده با حرف י (yud) آفریده شد. این گفتار حرف י را انقباض (צמצום, tzimtzum) می‌داند.

Menachot 29b:13-14 מנחות כ"ט ב:י"ג-י"ד

מפני מה נברא העולם הבא ביו"ד מפני שצדיקים שבו מועטים ומפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים שבו כפוף ראשיהם מפני מעשיהן שאינן דומין זה לזה אמר רב יוסף הני תרתי מילי אמר רב בספרים ותניא תיובתיה חדא הא דאמר רב ס"ת שיש בו שתי טעיות בכל דף ודף יתקן שלש יגנז

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

یادداشت کھوت

מנחות כט, ב.

35 שנהנין מזיו השכינה

«در جهان آینده ... صالحان با تاج‌هایشان بر سر می‌نشینند و از فروغ حضور الهی (שכינה, Shechinah) لذت می‌برند.» اینجا جهان آینده به همین معنا تعریف می‌شود.

Berakhot 17a:12 ברכות י"ז א:י"ב

מךאלא בפומיה דרב: לא כעולם הנה העולם הבא. העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פרנה ורבניה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרוניהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, שנאמר: "וינחזו את האלקים ויאכלו וישתו".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did eat and drink" (Exod. xxiv. II)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

36 מאא"ס ב"ה . . לקבל

تسمح تسدك پیشنهاد می‌کند که سه چیزی که پیش از جهان وجود داشتند —آب، باد و آتش— سه مرتبه از مراتب تجلی یا سه خطاند: انقباض‌هایی که از طریق آن‌ها بی‌نهایت به‌گونه‌ای می‌درخشد که عوالم بتوانند آن را دریافت کنند.

یادداشت کھوت

ביהל אור עי' שפט: ואפ"ל שזהו ענין ג' בריות שקדמו לעולם מים רוח ואש, שהם ג' ספירות ג' קווין, כי מאוא"ס ב"ה א"א לבע"ג לקבל כ"א ע"י

I have long time held My peace, I have been still, and re-
frained Myself; Now will I cry like a travailing woman,
Gasping and panting at once

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ישעי' מב, יד. ע' בת"ז תי' טז. אוה"ת ענינים ע' כ. ובתורת שמואל תרכ"ז
ע' שכה "פי' אשום ואשוף הוא ענין רו"ש, כי כדי לשאוף את ההבל שהוא
חיות האדם צ"ל ברו"ש דוקא" ע"ש. ובסה"מ תש"ד ע' 254 מציין כ"ק
אדמו"ר זי"ע "וראה רש"י חגיגה יב, ב ד"ה ורוחות. בראשית רבה פי"ד, ט.
רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ד ה"ט."

44 נשמה מלשון נשימה

מדרש (Midrash) درباره پنج نام روح, که در یادداشت ربه (הרבי) –
نقل شده در Kehot – به آن اشاره شده است و روح را با دم پیوند می‌دهد.

Bereshit Rabbah 14:9 בראשית רבה י"ד:ט'

חמשה שמות נקראו לה: נפש, רוח, נשמה, יחידה, חיה, נפש, זה הדם,
שנאמר (דברים יב): כי הדם הוא הנפש. רוח, שהיא עולה ויורדת,
שנאמר (קהלת ג): מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה. נשמה,
זו האופיה, דברייתא אמרין האופיתא טבא. חיה, שכל האברים מתים
והיא חיה בגוף. יחידה, שכל האברים משנים שנים והיא יחידה בגוף,
הדא הוא דכתיב (איוב לד) אם ישם אליו לבו רוחו ונשמתו אליו
יאסוף. רבי יהושע בר נחמיה ורבנן. רבי יהושע בר נחמיה אמר: אם
ישים אלקים לבו על האדם הזה, רוחו כבר היה בידו, ...

It [man's soul] is called by five names: nefesh (Genesis 2:7),
ruah (Ezekiel 37:14), neshama (Genesis 2:7), yeḥida (Psalms
22:21), haya (Psalms 143:3). Nefesh – this refers to blood, as
it is stated: "For blood is the soul [nefesh]" (Deuteronomy
12:23). Ruah – because it ascends and descends, as it is stat-
ed: "Who knows the spirit of the sons of man? Does it ascend
upward?" (Ecclesiastes 3:21). also means wind, which as-
cends and descends. Neshama – this refers to man's intellect,
... as people say: Intellect is good. Haya – because

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022
(CC-BY)

بند 12

45 והיינו מסירת הרצון

تسمح تسدك (ضمح صدق) این تعریف فداکاری تا پای جان را به‌منزله
واگذاریدن اراده نقل می‌کند و به لکوی تורה, رאה ارجاع می‌دهد.

یادداشت كهوت

מובא באוה"ת תרומה ע' א'שסח, ושם מציין לעיין בלקו"ת פי' ראה כה, א.
ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקו. בונה ירושלים סי' עא. מאה שערים לו,
א. וראה גם סד"ה עתידין צדיקים ה'תש"ב.

46 נפש הוא הרצון כמ"ש אין נפשי אל העם הזה

ה' בה ארמיה (ירמיהו) می‌گوید که حتی اگر موسی (משה) و שמוئل
(شموאל) در دعا در حضور او می‌ایستادند, «چانم (اراده‌ام) متوجه این
قوم نیست». חסידות (Chassidus) از این عبارت برای نشان‌دادن این
نکته استفاده می‌کند که جان (נפש, nefesh) به معنای اراده است; بنابراین
فداکاری تا پای جان (מסירות נפש, mesirus nefesh) یعنی واگذار کردن
اراده. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Jeremiah 15:1 ירמיהו ט"ו:א'

ויאמר ה' אלי אם יעמוד מלשה ושמואל לפני אין נפשי אליהם הזה
שלח מעל-פני יוצאיו:

Ben Azzai said: Be quick in performing a minor command-
ment as in the case of a major one, and flee from transgres-
sion; For one commandment leads to another command-
ment, and transgression leads to another transgression; For
the reward for performing a commandment is another com-
mandment and the reward for committing a transgression is
a transgression

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-
BY)

41 יגיע כפיך כי תאכל

مزمور کسی که از ه' می‌ترسد: «چون از دسترنج خود بخوری, خوشا به
حالت و برایت نیکوست.» در اینجا یاداش, ثمره خود فرمان دینی است.
(زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 128:2 תהילים כ"ח:ב'

יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך:

When thou eatest the labour of thy hands, Happy shalt thou
be, and it shall be well with thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים קכח, ב.

42 ויניחהו בג"ע לעבדה אלו רמ"ח מ"ע

«و نام چهارحرفی (ה', Havayah) و نام אלקים (אלקים, Elokim) آن
مرد را گرفت و او را در باغ عدن نهاد تا در آن کار کند و از آن نگهبانی کند.»
زوهار (זהר) عبارت «تا در آن کار کند» را به‌معنای فرمان‌های ایجابی
می‌خواند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Genesis 2:15 בראשית ב':ט"ו

ויקח ה' אלקים את־הָאָדָם וַיְנַחֵהוּ בְּגַרְעֵדוֹן לְעֹבְדָהּ וּלְשֹׁמְרָהּ:

And the L-RD G-d took the man, and put him into the garden
of Eden to dress it and to keep it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Zohar I, 27a זח"א כז, א

Tikkunei Zohar, Tikkun 54 • 87b:7 תקו"ז תיקון נד

בראשית ברא אלקי"ם, את השמים עץ החיים, ואת הארץ כל עץ נחמד
למראה, והארץ היתה תהו ובהו דא עץ הדעת טוב ורע, ודא רזא תהו
עמק רע, בהו עמק טוב, ודא עץ הדעת טוב ורע, כי שם כלל יהו"ה
שפת כל הארץ (שם יא ט), ומהכא נפק כל ערבוביא דטוב ורע, דאיהו
רזא דצדיק ורע לו רשע וטוב לו.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

Zohar III, 165b זח"ג קסה, ב

یادداشت كهوت

בראשית ב, טו. ראה זח"א כז, א. ת"ז תי' נד. זח"ג קסה, ב.

بند 11

43 نשמה מלשון נשימה . . אשם ואשפה יחד

ה' از زبان اشعيا (ישעיהו) می‌گوید که مدت‌ها خاموش مانده است, اما
اکنون چون زنی در حال زایمان فریاد خواهد زد: «با هم بازدم و دم خواهیم
کرد.» این **مאמר** (maamar) دو فعل را به معنای بازدم‌کردن و دم‌گرفتن
می‌خواند; آهنگ دویدن و بازگشت. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 42:14 ישעיהו מ"ב:י"ד

הַשְׁחִיטִי מַעֲלָם אֲחֵרִישׁ אֲתָאֶפֶק כִּי־לֶדָה אֶפְעֶה אֲשָׁם וְאֶשְׁפָּה יַחַד:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the
L-RD, He is G-d; there is none else beside Him
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 14

49 לי הכסף ולי הזהב

חָجִי (חגי) سازندگان معبد دوم را که از تهیدستی آن اندوهگین بودند،
دلگرم می‌کند: «نقره از آن من است و طلا از آن من است، **ه'** سپاه‌ها
می‌فرماید؛ و او خانه را از جلال پر خواهد کرد. در اینجا، «می‌فرماید»
(**ناوم**, ne'um) به کلام **ه'** به‌منزلهٔ ریشهٔ همهٔ امور مادی اشاره دارد.
(زمینه: تنخ استاینزالتس)

Haggai 2:8 حגי ב' ח'

לי הכסף ולי הזהב **נאם** **ה'** צבאות:

Mine is the silver, and Mine the gold, saith the L-RD of hosts
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
یادداشت کھوت
חגי ב, ח. رאה באוה"ת נ"ך חגי ע' תקה.

50 מבחי נאם ודבר **ה'**

بحثی دربارهٔ مرتبهٔ «می‌فرماید» (**ناوم**, ne'um) و کلام **ه'** به‌عنوان ریشهٔ
چیزها.
یادداشت کھوت
ראה اوה"ת כי תצא ע' תרכ.

بند 15

51 והיו הדברים האלה

در دعای شما (שמע, Shema), خطاب موشه (**משה**) به اسرائیل چنین
است: «و این سخنانی که امروز به تو فرمان می‌دهم، بر دل تو باشد.» در
اینجا، «بازگشت» پس از فداکاری تا پای جان (**مסירות נפש**, mesirus
nefesh) در راه «یگانگی» می‌آید.

Deuteronomy 6:6 دברים ו' ז'

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום עלי־לְבָבְךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be
upon thy heart
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
یادداشت کھوت
دברים ו, ו.

52 ודברת במ בשבתך בביתך ובלכתך בדרך

«و آن‌ها را هنگامی که در خانه‌ات می‌نشینی و وقتی در راه می‌روی، بازگو
کن.» این کار، تورات را به همهٔ بخش‌های زندگی وارد می‌کند.

Deuteronomy 6:7 دברים ו' ז'

וְשָׁנָתָם לְבָבְךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלַכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְקוֹמְךָ:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and
shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when
thou walkest by the way, and when thou liest down, and
when thou risest up
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה

«از روزی که معبد ویران شد، قدوسی متبارک (קב"ה) / **קודשא בריך הוא**,
(Kudsha Brich Hu) در جهان خود جز چهار ذراع قانون دینی یهود

Then said the L-RD unto me: "Though Moses and Samuel
stood before Me, yet My mind could not be toward this peo-
ple; cast them out of My sight, and let them go forth
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Genesis 23:8 בראשית כ"ג:ח'

וַיֹּדְבַר אֲתָם לֵאמֹר אִם־יֵנֶשׁ אֶת־נַפְשְׁכֶם לְקַבֵּר אֶת־מִתִּי מִלְּפָנַי שְׁמַעוּנִי
וּפְנֵעוּלִי בְּעֶפְרוֹן בֶּן־צֹחַר:

And he spoke with them, saying: 'If it be your mind that I
should bury my dead out of my sight, hear me, and entreat
for me to Ephron the son of Zohar
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Psalms 27:12 תהילים כ"ז:י"ב

אֶל־תִּתְּנֵנִי בְּנֶפֶשׁ צָרִי כִּי קִמּוּיָבִי עֲדִי־שָׁקֶר וַיִּפַּח חֲמָס:

Deliver me not over unto the will of mine adversaries; For
false witnesses are risen up against me, and such as breathe
out violence
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
یادداشت کھوت

יִרְמִי' טו', א. ראי' זו הובאה בכ"מ בדא"ח. ולכאורה צ"ע מפני מה אין
מסתיעין ממה שנכתב בתורה (בראשית כג, ח) אם יש את נפשכם. וי"ל
דשם מדבר בלע"ז וסט"א, אשר בבואה דבבואה לית להו (ראה לקו"ת
סד"ה כי תצא — השני — וביאורו), ולכן אין מזה ראי' גמורה לפי' ובכל
נפשך דקדושה. וע"פ חילוק זה מובן ג"כ דאין ראי' ממש"נ (תהלים כז, יב)
אל תתני בנפש צרי. — וגם בזה נראה עד כמה מדויקים בתורת דא"ח אפילו
פרטים שבאו בטפל ובדרך אגב (הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר המאמרים
תש"ט ע' 227. לקו"ש ח"ב ע' 456). ראה במאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקו.
בונה ירושלים סי' עא ובמאה שערים לו, א שם מביא כמו חשקה נפשי כלתה
נפשי. במאמרי אדה"א בראשית ע' שלט מביא קודם הפסוק "כמו היש את
נפשך [בראשית כג, ח] כל' רצונך וכן אין נפשי . . .". וראה סד"ה עתידין
צדיקים תש"ב.

بند 13

47 מי לי בשמים

آساف (آساف), پس از کلنجار رفتن با کامیابی شریبران، به **ه'** می‌گوید: «در
آسمان چه کسی را دارم؟ و در کنار تو، در زمین هیچ چیز را نمی‌خواهم.»
این سخن شخصی را توصیف می‌کند که تنها خواسته‌اش **ه'** است. (زمینه:
Steinsaltz Tanakh)

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעֹמֵד לֹא־יִחַפְּצֵתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire
none upon earth
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
یادداشت کھوت
תהלים עג, כה.

48 שאין עוד מלבדו

موشه (**משה**) به اسرائیل (**ישראל**): «به شما نشان داده شد تا بدانید که
نام چهارحرفی (**ה'**, Havayah) همان نام **אלקים** (**אלקים**, Elokim) است؛
جز او هیچ چیز دیگری نیست.» حسیدوت این عبارت را چنین معنا می‌کند
که جز او چیزی وجود ندارد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 4:35 دברים ד':ל"ה

אִתָּה הָרָאָה לְעֵדֶת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְּבָדּוֹ:

57 בע"כ אתה חי

«به‌رغم میل خود زاده می‌شوی و به‌رغم میل خود زندگی می‌کنی.» در اینجا مراد آن است که روح در بدن می‌ماند تا هدف خود را در این جهان فرودین به انجام رساند.

4:22 Pirkei Avot משנה אבות ד'כ"ב

הוא הנה אומר, הילודים למות, וְתַמְתִּים לְהַחְיֹת, וְהַחַיִּים לְדוֹן. לִידַע לְהוֹדִיעַ וְלְהוֹדֵעַ שֶׁהוּא אֵל, הוּא הַיּוֹצֵר, הוּא הַבּוֹרֵא, הוּא הַמְבַּיֵן, הוּא הַדֵּין, הוּא עֵד, הוּא בֹעַל דֵּין, וְהוּא עֹתִיד לְדוֹן. בְּרוּךְ הוּא, שֶׁאֵין לְסַנּוּי לֹא עוֹלָה, וְלֹא שִׁקְחָה, וְלֹא מִשׁוֹא פְּנִים, וְלֹא מִקַּח שָׂחָד, שֶׁהֵכֵל שְׁלוֹ. וְדַע שֶׁהֵכֵל לְפִי הַמְּשַׁבּוֹן. וְאַל יִבְטִיחַ וְיַצְרֵךְ שֶׁשְּׂאוֹל בֵּית מִנּוּס לֹד, שֶׁעַל כִּרְחֹק אֵתָה נּוֹצֵר, וְעַל כִּרְחֹק אֵתָה גּוֹלֵד, וְעַל כִּרְחֹק אֵתָה חִי, וְעַל כִּרְחֹק אֵתָה מֵת, וְעַל כִּרְחֹק אֵתָה עֹתִיד לָמוֹן ...

He used to say: the ones who were born are to die, and the ones who have died are to be brought to life, and the ones brought to life are to be judged; So that one may know, make known and have the knowledge that He is G-d, He is the designer, He is the creator, He is the discerner, He is the judge, He the witness, He the complainant, and that He will summon to judgment. Blessed be He, before Whom there is no ... iniquity, nor forgetting, nor

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

بند 16

58 ה' צלך . . כך הוא ית' כביכול צל שלך

مزمور کسی که برای یاری به کوه‌ها چشم می‌دوزد: «نام چهارحرفی (ה'), Havayah) نگهبان توست؛ ה' سایهٔ توست بر دست راست؛» یعنی پناهی که نزدیک تو و در کنار توست. رساله (מאמר, maamar) واژه «سایه» (צל, tzel) را به معنای سایه‌ای می‌خواند که حرکات شخص را دنبال می‌کند. (یافت: تنخ اشتاین‌سالز)

121:5 Psalms תהילים קכ"א:ה'

ה' שמך ה' צלך עלי־יך ומי־יך:

The L-RD is thy keeper; The L-RD is thy shade upon thy right hand.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים קכא, ה. וראה בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' שכו וראה במ"מ לשם: ופי' הבעש"ט ז"ל ונמצא פי' זה במדרש שמואל ג"כ. ע' באוה"ת פ' ואתחנן ע' קכא.

59 להאיר ולהמשיך אוא"ס ב"ה בג"ע כו'

تسماحتسدک در اینجا می‌افزاید: چنان‌که در ماعمار «Tze'enah U're'enah» (צאינה וראינה) دربارهٔ «و ה' را متبرک ساز» توضیح داده شده است؛ یعنی برکت و نور افزودهای را به نام ה' فرود آوردن.

یادداشت کھوت

באוה"ת תצוה ע' א'תקנ מוסיף "כמ"ש בד"ה צאינה וראינה בפ' וברכו את הוי' שממשיכים ברכה ותוס' אור בשם הוי'."

بند 17

60 כי אתה נרי הוי"ה

سرود سپاس داوود (דוד): «זیرا تو چراغ منی، نام چهارحرفی (ה'), Havayah)». واژه אתה (atah) را به‌صورت א-ת (alef-tav) حروف

(הלכה, halachah) به‌تنهایی ندارد.» در اینجا توضیح داده می‌شود که چگونه ה' که مقدس و منزّه از جهان است، در جهان سکونت می‌کند.

18-19 Berakhot ברכות ח' א'י"ח-י"ט

וְהַיְיָנוּ דְאָמַר רַבִּי חֲזִיָא בַר אַמִּי מְשַׁמְיָה דְּעוּלָא: מִיּוֹם שֶׁתֵּרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין לוֹ לְהַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ אֱלָא אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הֶלֶכָה בְּלִבָּד. וְאָמַר אַבְבִּי: מַרְיָשׁ הָיָה גְרִיסָא בְּגוּ בֵּיתָא וּמִצְלִינָא בְּבִי כְּנִישְׁתָּא. כִּיּוֹן דְּשִׁמְעֵנָא לְהָא דְאָמַר רַבִּי חֲזִיָא בַר אַמִּי מְשַׁמְיָה דְּעוּלָא — מִיּוֹם שֶׁתֵּרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין לוֹ לְהַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ אֱלָא אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הֶלֶכָה בְּלִבָּד — לֹא הָיָה מִצְלִינָא אֱלָא הֵיכָא דְגְרִיסָא.

That agrees with what R. Hiyya b. Ammi said in the name of 'Ulla : Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, blessed be He, in His Universe the four cubits of Halakah alone. And Abbai said ; At first I used to study at home and pray in Synagogue, but after hearing the statement of R. Hiyya b. Ammi in the name of 'Ulla — "Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, ... ,blessed be He

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ברכות ח, א.

54 רץ לבך ושוב

«اگر دلت می‌دود، به مکان بازگرد» از سفر یصیرا (ספר יצירה)، ریشهٔ تعلیم دویدن و بازگشت است؛ یادداشت کھوت به اینجا ارجاع می‌دهد.

1:8 Sefer Yetzirah ספר יצירה א'ח'

עשר ספירות בלימה בלום פיך מלובר ולבר מלהרהר ואם רץ לבך שוב למקום שלכך נאמר והחיות רצוא ושוב. ועל דבר זה נכרת ברית:

Concerning the number ten of the spheres of existence out of nothing keep thy tongue from speaking and thy mind from pondering on it, and if thy mouth urges thee to speak, and thy heart to think about it, return! as it reads: "And the living creatures ran and returned," (Ezekiel 1, 14) and upon this was the covenant made

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

55 רץ לבך ושוב לאחד

در مقدمهٔ تیکونی زوهر (تیکونی زهر) آمده است: اگر دلت می‌دود، بازگرد. آلتز ربه (آدمو"ר הזקן) این را بر آهنگ دویدن و بازگشت در خدمت الهی تطبیق می‌کند.

7a:3 Tikkunei Zohar תקוני זוהר ד' א'ג'

תְּנִינָא (יחזקאל א כו), וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶּא דְּמוֹת קַמְרָא אָדָם עָלְיוּ מְלַמְעֵלָה דָא אִיהוּ יוֹד הָא וְאִי הָא קָלִיל תִּשְׁעֵי נְקוּדוֹת, וְעִשְׂרִינָא שְׂכִינָתָא קָלִילָא מְקֻלָּהּ, וְכָלָא א, דְּלִית אָדָם בְּלָא א', וְכָלָא אִיהוּ עֲמוּדָא דְאִמְצַעִיתָא, אִיהוּ יְהוּ"ה דְּקָלִיל א, וְאִיהוּ שְׁמָא מְפָרֵשׁ דְּקָלִיל א לְאַחֲזָאָה דָאם רץ לבך שוב לאחור.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

یادداشت کھوت

ת"י בהקדמה (ז, א). ראה ס"י פ"א.

56 בע"כ אתה חי

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کھوت

אבות ד, כב.

بند 19

64 ותמימים ינחלו טוב, ואין טוב

کسی که درستکاران را به بیراهه می‌کشاند، خود در چاه خویش می‌افتد، و «کاملان نیکی را به ارث خواهند برد». تنها آنچه کامل است می‌تواند نیکی را دریافت کند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 28:10 משלי כ"ח:י

משנה ושרים בדרך רע בשחיתותו הוא יפול ותמימים ינחלו טוב:

Whoso causeth the upright to go astray in an evil way, He shall fall himself into his own pit; But the whole-hearted shall inherit good

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי כח, י. אבות ו, ג.

65 ואין טוב

«و هیچ نیکی‌ای جز تورات نیست، چنان‌که گفته شده است: «زیرا تعلیم نیکی به شما داده‌ام.»»

Pirkei Avot 6:3 משנה אבות ו:ג

... וכמה שצריך לנהוג בו כבוד. ואין כבוד אלא תורה, שנאמר (משלי ג) כבוד חכמים ינחלו, (משלי כח) ותמימים ינחלו טוב, ואין טוב אלא תורה, שנאמר (משלי ד) כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו:

One who learns from his fellow one chapter, or one halakhah, or one verse, or one word, or even one letter, is obligated to treat him with honor; for so we find with David, king of Israel, who learned from Ahitophel no more than two things, yet called him his master, his guide and his beloved friend, as it is said, "But it was you, a man mine equal, my guide and my beloved friend" (Psalms 55:14). Is this not [an ... instance of the argument]

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

66 שו"ה מס"נ — ומפילים אותו למטה

میتلر ربه توضیح می‌دهد که روح هنگام بالا رفتن در دعا به پایین افکنده و خاضع می‌شود، تا نتواند با عشق و هیبت پیش‌روی و بازگشت به ه' نزدیک شود.

یادداشت کھوت

במאמרי אדה"א ע' שמב "היינו שמפילים ומשפילי את הנשמה בעלותה למעלה בתפלה לבלתי תוכל להתקרב לה לעולם באו"י דרו"ש".

67 ישוב אל ה' וירחמהו

ندای اشعیا: «شریر راه خویش را وانهد... و به نام چهارحرفی (ה', Havayah) بازگردد، و او بر وی رحمت آورد.» بازگشت (تשובה, teshuvah) همان چیزی است که مانع را برطرف می‌کند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 55:7 ישעיהו נ"ה:ז

יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבתי וישוב אליה וירחמהו ואלי-אלקינו כי ירבה ללוח:

Let the wicked forsake his way, And the man of iniquity his thoughts; And let him return unto the L-RD, and He will have compassion upon him, And to our G-d, for He will abundantly pardon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

تورات) به‌اضافه ه (hei: מצוות, mitzvot [فرمان‌ها]) می‌خوانند.

II Samuel 22:29 שמואל ב כ"ב:כ"ט

כי-אתה ירי ה' וה' יגיה חשקי:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten my darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 18

61 שו"ה וצ"ל — ממארי دחושבنا

تانی توضیح می‌دهد که گاهی دل همچون سنگ گند و بی‌حس است، هرچند عقل عظمت ه' را درک می‌کند، زیرا زمختی پوسته نور نفس را تاریک می‌کند. راه چاره این است که با اختصاص‌دادن زمان‌هایی برای حسابرسی خویش، آن را خاضع سازند؛ و مقصود از اینکه شخص در اینجا از «اهل حسابرسی» باشد همین است.

Tanya, Likkutei Amarim 29:15 תניא, חלק ראשון; لیکوتی אמרים

כ"ט:ט"ו

וגם מי שהוא נקי מחטאות נעורים התמורים, נשים אל לבו לקיים מאמר דהר הקדוש, להיות מ"מארי דחושבנא", דהיינו, לעשות חשבון עם נפשו, מכל המחשבות והדיבורים והמעשים שחלפו ועברו מיום היותו עד היום הזה, אם היו כולם מצד הקדושה, או, מצד הטומאה רחמנא לעל, דהיינו, כל המחשבות והדיבורים והמעשים אשר לא לה' המה ולרצונו ולעבודתו, שהוא פירוש לשון "סטרא אקרא", כנזק לעיל [בפרק ו'].

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

ראה תניא פכ"ט.

62 כי כל איש אשר בו מום . . . לחם אלקיו לא יגש להקריב

ה' به موسی (مשה) می‌گوید که به هارون (אהרן) بگوید: «هر مردی که عیبی داشته باشد، به خدمت نزدیک نشود.» کاهنی که عیبی دارد نمی‌تواند خدمت کند؛ این مامار آن را بر نفس تطبیق می‌کند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Leviticus 21:18 ויקרא כ"א:י"ח

כי כל-איש אשר-בו מום לא יקרב איש עור או פסח או תרם או שרוע:

For whatsoever man he be that hath a blemish, he shall not approach: a blind man, or a lame, or he that hath any thing maimed, or anything too long

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ויקרא כא, יח. כא. ראה אוה"ת שופטים ע' תתלט. ובמאמרי אדה"א בראשית ע' שמב מוסר "ופי" מום ברוחניות הוא אפי' פגם כל שהוא בעין ואזן שהוא ראי' ושמיעה".

63 לחם אלקיו לא יגש להקריב

«او عیبی دارد؛ برای تقدیم نان ه' خود نباید نزدیک شود.»

Leviticus 21:21 ויקרא כ"א:כ"א

כל-איש אשר-בו מום מזרע אהרן הכהן לא יגש להקריב את-אשי ה' מום בו את לקם אלקיו לא יגש להקריב:

no man of the seed of Aaron the priest, that hath a blemish, shall come nigh to offer the offerings of the L-RD made by fire; he hath a blemish; he shall not come nigh to offer the bread of his G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 שו"ה בחי' מקבל — בטבע

نسخة خطی به جای «به طور طبیعی»، «از سرشت او» دارد.

יادداشت כהות

בבזך 633. בטבעה.

69 עד אשר יערה עלי' רוח ממרום

اشعيا (ישעיהו) پیشگویی می کند که ویرانی ادامه خواهد داشت «تا آن گاه که روحی از بالا بر ما فرو ریزد»؛ و آن گاه بیابان شکوفا خواهد شد. این آیه از یاری ای سخن می گوید که از بالا می رسد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 32:15 ישעיהו ל"ב:ט"ו

עד-יערה עלינו רוח ממרום והיה מדבר לפרמל ותרמל לער יחשב:

Until the spirit be poured upon us from on high, And the wilderness become a fruitful field, And the fruitful field be counted for a forest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت כהות

ע"פ ישע'י לב, טו.

70 שמעי בת וראי

سراينده مزامير خطاب به عرويس پادشاه مي گويد: «بشنو، اي دختر، و بنگر ... قوم خود و خانه پدرت را فراموش كن.» در اینجا، خطاب به دریافت کننده است تا عادت های دنیوی را پشت سر بگذارد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 45:11 תהילים מ"ה:יא

שמע-בת וראי והשי אנה ושכחי עמד ובית אביך:

Hearken, O daughter, and consider, and incline thine ear; Forget also thine own people, and thy father's house

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت כהות

תהלים מז, יא.

71 שו"ה להיות — והנה בחי' זו נקי בת

تسماح تسدک (הצמח צדק) بخشی را از این موضع گفتار (مأمر, maamar) و از توضیحی که پس از آن می آید نقل می کند.

يادداشت كهوت

קטע מכאן ומהביאור מובה באוה"פ פ' בא ע' רנח.

72 תתן אמת ליעקב

دعای پایانی میکاه (מیکח): «به یعقوب (יעקב) راستی عطا خواهی کرد، به ابراهیم (אברהם) مهر، چنان که از روزگاران کهن به پدران ما سوگند خوردی.» هر عبارت به منزله موهبتی از بالا به کسی خوانده می شود که به تنهایی نمی تواند به آن دست یابد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Micah 7:20 میکח ז':כ'

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר-נשבעת לאבותינו מימי קדם:

Thou wilt show faithfulness to Jacob, mercy to Abraham, As Thou hast sworn unto our fathers from the days of old

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

73 כי שרית ותוכל

«نامت دیگر یعقوب (יעקב) نخواهد بود، بلکه اسرائیل (ישראל)، زیرا با ה' و با مردمان کشتی گرفته ای و پیروز شده ای.» اسرائیل کسی است که از پیش پیروز شده است.

Genesis 32:29 בראשית ל"ב:כ"ט

ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם-ישראל כי-שרית עם-אלקים ועם-אנשים ותוכל:

And he said: "Thy name shall be called no more Jacob, but Israel; for thou hast striven with G-d and with men, and hast prevailed"

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

בראשית לב, כט.

74 שו"ה המלחמה — שירד מטה

در نسخه خطی آمده است: «او پیوسته پایین تر فرود آمده است.»

يادداشت كهوت

בבזך 633: שירד מטה מטה.

75 תשובה שקדמה לעולם

بازگشت (תשובה, teshuvah) از جمله هفت چیزی است که پیش از جهان آفریده شدند. در اینجا، بازگشت سرچشمه یاری ای است که از بالا عطا می شود؛ سرچشمه ای ورای نظم جهان.

Pesachim 54a:8-9 פסחים נ"ד א:ח-ט'

לא קשא: הא באור דידן, הא באור דגיהנם. אור דידן — במוצאי שבת, אור דגיהנם — בערב שבת. ואור דגיהנם בערב שבת איברי? והא תנאי: שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם, ואלו הן: תורה, ותשובה, וגן עדן, וגיהנם, וכסא הקבוצ, ובית המקדש, ושמו של משיח. תורה, דכתיב: "ה' קנני ראשית דרכיו". תשובה, דכתיב: "בשרם הרים ילדיו", וכתיב: "תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

76 שויתר הקב"ה על ג"ע וש"ד

تسماح تسدک به تفصيل توضيح می دهد که چرا ה' از این گناهان چشم پوشید، اما از ترک تورا چشم نهوشید.

يادداشت كهوت

פתיחתא דאיכ"ר ב. ראה בארוכה באוה"פ פ' ואתחנן ע' רמו.

77 להבדיל בין החי

«برای جدا کردن میان ناپاک و پاک، و میان حیوانی که خوردنش رواست و حیوانی که خوردنش روا نیست.» قانون تورات، به مثابه جداکردن نیکی از بدی.

Leviticus 11:47 ויקרא י"א:מ"ז

להבדיל בין השמא ובין השחר ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל:

to make a difference between the unclean and the clean, and between the living thing that may be eaten and the living thing that may not be eaten

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

78 בי מלכים ימלכו

טורות מי גוידי: «בַּעֲוֹנֵי מֶלֶךְ מִןּ הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּי» חֲכִימָאן «פֶּדָשָׁהָן» רַא בַּעֲמָא חֲאָמָאן וּ תְעָלִימָשָׁאן מִי חֲוָאנֵד.

Proverbs 8:15 מְשָׁלִי ח':ט"ו

בִּי מֶלֶכִּים וּמֶלֶכֹּי וְרִנָּים יִחְקֹקוּ צֶדֶק:

By me kings reign, And princes decree justice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יַאדָאשְׁתִּי כְהוֹת

מְשָׁלִי ח, טו.

79 מתניתין מלכתא

עֲבָרְתִּי תִלְמוּד «מִישְׁנָא מַלְכָּה אִסְתַּ» (matnisin malkesa), כִּי יַאדָאשְׁתִּי Kehot בַּעֲאִי אִסְתַּאד מִי כִינֵד. דִּר אִינְיָא, חֲכִם שְׁרָעִי (הַלְכָּה, halachah) אִז אִקְטָדָר סִלְטַנְתִּי בִּרְחוּדָרָא אִסְתַּ.

Beitzah 28b:14–15 בִּיצָה כ"ח ב':ד"ד-ט"ו

רַב קָסָא אָמַר: מִתְנִיתִין וּמִתְנִיתָא — רַב מִלְכִּיָא. שְׁמַעְתָּתָא — רַב מִלְכִּיָּו. וְסִימְנִיָּה: מִתְנִיתִין מִלְכָּתָא. מָאִי בִּינִיָּהּ? אִיכָא בִּינִיָּהּ שְׁפָחוֹת. מִתְנִי לֹא יֵאמַר אָדָם לְשָׁבַח: שְׁקוּל לִי בְדִינָךְ בָּשָׂר, אֲבָל שׁוֹחֵט וּמַחְלֵל בִּינִיָּהּ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

יַאדָאשְׁתִּי כְהוֹת

בִּיצָה כח, ב. וְרֵאָה בַּהֲנַסְמֹן לְקַמֵּן מָטָ, ב.

80 אם תגבי כנשר

נְבוֹת עוֹבִידִיָּא עֲלֵיהֶ אָדוּם, כִּי בַּדְּזָהִי קוּהִסְתָּאנִי אִשׁ מִי בָאִיד: «הֲרַחֲנֵד כְּחוֹן עֲקָב אוֹךְ בִּגְבִירָא וְ אֲשִׁינָהִת רַא מִיָּאן סְטָרְגָן בִּגְזָרִי, אִז אֲנָךְ תוּ רַא פְּרוּד חֲוָאֵם אָוֹרֵד, מִי גוֹיֵד ה'». דִּר אִינְיָא, כְּלָמִי ה' אִסְתַּ כִּי פּוֹסְתֵה (קְלִיפָּה, kelipah) רַא פְּרוּ מִי אִכְנֵד. (בַּאֲפֹת: Steinsaltz Tanakh)

Obadiah 1:4 עוֹבַדְיָה א':ד'

אִם־תִּגְבֶּה כְּנֹשָׁר וְאִם־בֵּין כּוֹכְבִּים שָׁמַיִם קִנְיָךְ מִשְׁמֵם אוֹרִיָּדָךְ נְאֻם־ה'

Though thou make thy nest as high as the eagle, And though thou set it among the stars, I will bring thee down from thence, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יַאדָאשְׁתִּי כְהוֹת

עוֹבַדְיָא א, ד.

81 ויתפרדו כל פועלי און

סְרוּד רוֹזִי סִיבַּ (שַׁבָּת, Shabbos): «זִירָא בִּנְגֵר, אִי ה', דְּשִׁמְנָנִת; בִּנְגֵר, דְּשִׁמְנָנִת נָאבּוּד חֲוָאנֵד שִׁד; הִמָּה כְּסָאנִי כִי שְׁרָרִת מִי כִינֵד פֶּרָאכְנֵד חֲוָאנֵד גִּשְׁתַּ». (בַּאֲפֹת: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 92:10 תהילים צ"ב:י'

כִּי הִנֵּה אֲנִיכִיד ה' בִּיִּיהִנֵּה אֲנִיכִיד יַאדָבוּ וְיִתְפָּרְדּוּ כָּל־פְּעֻלֵי אֹוֹן:

For, lo, Thine enemies, O L-RD, For, lo, Thine enemies shall perish: All the workers of iniquity shall be scattered

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יַאדָאשְׁתִּי כְהוֹת

תְּהִלִּים צב, י.

82 שו"ה בתורה — בין איסור והיתר

נִסְחָה חֲטִי מִי חֲוָאנֵד: «מִיָּאן מְכָאז וּ מְמוּנָה», בַּ תְּרִיבִי וָאוֹנֵה.

יַאדָאשְׁתִּי כְהוֹת

83 דבר ה' אשר בפיו זו דבר הלכה

חֲכִימָאן עֲבָרְתִּי «כְּלָמִי ה'» רַא דִּר עֲמוּסָא בַּעֲמָא הַלְכָּה מִי חֲוָאנֵד. דִּר אִינְיָא מְקֻסּוּד אִנֵּי אִסְתַּ כִּי חֲכִמָּה כִּי אִז דֶּהָאן שְׁחָשׁ גָּרִי מִי שִׁוּד, כְּלָמִי חוּד ה' אִסְתַּ.

Shabbat 138b:11–12 שַׁבָּת קל"ח ב':י"א-י"ב

"דָּבָר ה'" — זֶה הַלְכָּה, "דָּבָר ה'" — זֶה הַקֵּץ, "דָּבָר ה'" — זֶה נְבוּאָה. וּמָאִי "שׁוּשְׁטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דָּבָר ה'" אָמְרוּ: עֲתִידָה אִשָּׁה שְׁתַּטּוּל כְּכַר שֶׁל תְּרוּמָה וְתַחֲזוֹר בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְבִתִּי מְדַרְשׁוֹת לִידַע אִם שְׂמָאָה הִיא וְאִם טְהוֹרָה הִיא, וְאִין מְבִין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

84 להנחיל אוהבי יש

חֲכִמָּה מִי גוֹיֵד: «תָּא בַּעֲסָאנִי כִי מִרָא דוֹסֵת דָּאֲרֵנִד, הִסְתִּי (יש, yesh) רַא בַּעֲמִרָתִי בְּדֵהִם» דִּר אִינְיָא, הִמְרָא בַּא מִישְׁנָא (מְשֻׁנָּה), אִינִי שְׁחָן רַא כְּנָאן מִי פִּהֲמֵנֵד כִּי גוֹיֵי ה' שְׁחָן מִי גוֹיֵד: אִסְרָאִיל «דוֹסְטָרָאן» אוּ הִסְתַּנֵּד. (בַּאֲפֹת: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 8:21 מְשָׁלִי ח':כ"א

לְהִנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ וְאֶצְרִיתֵיהֶם אֲמֹלָא:

That I may cause those that love me to inherit substance, And that I may fill their treasures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יַאדָאשְׁתִּי כְהוֹת

מְשָׁלִי ח, כא.

85 למען אחי ורעי

דִּר עֲמָא סָאדֵהִשׁ, סְרַאֲנֵדָה מְזַמִּיר בִּרָא אורִשְׁלִיַם דַּעָא מִי כִינֵד: «בַּעֲחָאֵר בְּרָאֲרָאן וּ יָרָאנִם, דְּרַבָּרָה סָלַח דִּר תוּ שְׁחָם גִּשְׁתַּ». אִינִי גִּשְׁתַּרִּי חֲסִידִי (מָאמָר, maamar) אִנֵּי רַא כְּנִיַן מִי חֲוָאנֵד כִּי ה' אִסְרָאִיל רַא בְּרָאֲרָאן וּ יָרָאנִי חוּד מִי נָאמֵד. (בַּאֲפֹת: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 122:8 תהילים קכ"ב:ח'

לְמַעַן אֲחֵי וְרֵעֵי אֲדָרְהֵנָּה שְׁלוֹם בְּךָ:

For my brethren and companions' sakes, I will now say: 'Peace be within thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יַאדָאשְׁתִּי כְהוֹת

תְּהִלִּים קכב, ח.

86 הקל קול יעקב

אִסְחָק (יִצְחָק), דִּר חָאִלִּי כִי יַעֲקֹב (יַעֲקֹב) רַא דִּר גְּמָה עִיסוֹ (עִשׂוֹ) לִמְסִי מִי כִינֵד: «צֵדָא, צֵדָא יַעֲקֹב אִסְתַּ, אִמָּא דִּסְתָּהָא, דִּסְתָּהָא עִיסוֹ». מְדִרָאִשׁ אִינִי רַא כְּנִיַן מִי חֲוָאנֵד: הִרְגָּה צֵדָא יַעֲקֹב הִנְגָּא מְטָלַעֵה שְׁנִידֵה שִׁוּד, דִּסְתָּהָא עִיסוֹ קִדְרִתִּי נִדָּאֲרֵנִד. (זְמִינֵה: Steinsaltz Tanakh)

Genesis 27:22 בְּרָאשִׁית כ"ז:כ"ב

וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיִּמְשְׁחוּ וַיֹּאמֶר הִקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִזְדִּים יִדִּי עֵשָׂו:

And Jacob went near unto Isaac his father; and he felt him, and said: 'The voice is the voice of Jacob, but the hands are 'the hands of Esau

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יַאדָאשְׁתִּי כְהוֹת

91 א"ת תמתי אלא תאומתי

מידראש דרבא «من خوابیده‌ام»: «کاملی من» نخوانید، بلکه «دوقلوی من» بخوانید؛ گویی ه' و اسرائیل دوقلو بودند.

Shir HaShirim Rabbah 5:3 שיר השירים רבה ה':ג'

פִּשְׁטָתִי אֶת כְּתָנִיתִי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אֶפְלוּ תִמָּה שְׁבַתְמוֹת יוֹדַעַת לְפִשְׁט וּלְלִבָּשׁ, וְאֶת אֲמָרְתָּ פִּשְׁטָתִי אֶת כְּתָנִיתִי, רַבִּי חֲנִינָא וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרֵי יוֹם שְׁנִידוּג לָהֶם נְבוּכַדְנֶצַּר הִרְשָׁע לִישְׁרָאֵל פִּשְׁט מָהֶם שְׁנֵי לְבוּשִׁים גְּדוּלִים, לְבוּשׁ קִהְנָה וּלְבוּשׁ מַלְכוּת. רַחֲמַתִּי אֶת רַגְלִי, מִשְׁנוּף עֲבוּדֹת כּוֹכְבִים, יוֹדַעַת הֵייתִי שְׁאֲבָק שָׁל אוֹתוֹ מְקוֹם מִשְׁיָאִי לְעֲבוּדֹת כּוֹכְבִים, אֵף עַל פִּי כֵן דוֹדֵי שְׁלַח יָדוֹ מִן הַחוּר. אָמַר רַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָא, וְכִי מָה טִיבוֹ שָׁל חוּר זֶה לִהְיוֹת ...

I have removed my tunic; how can I don it? I have washed“ my feet; how can I soil them? My beloved extended his hand through the hole, and my core was stirred for him” (Song of Songs 5:3-4). “I have removed my tunic” – Rabbi Yoḥanan said: Even the simplest of the simple knows how to undress and dress, and you say: “I have removed my tunic”? Rabbi Hanina and Rabbi Yoḥanan say: On the day that the wicked Nebuchadnezzar attacked Israel, he removed from them two great garments ...

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

92 כל האומר אין לי אלא תורה

«هر که بگوید: “من چیزی جز تورا ندارم”، حتی تورا را هم ندارد.» در اینجا، تورا به پیوندی با ه' نیاز دارد که فداکاری تا پای جان (مسירות نפש, mesirus nefesh) آن را به ارمغان می‌آورد.

Yevamot 109b:4-5 יבמות ק"ט ב:ד-ה'

עֲרַבֵי שְׁלִצִיּוֹן — דַּעֲבָדֵי שְׁלוֹף דוֹץ. תוֹקַע עֲצָמוֹ לְדַבֵּר הֶלְכָּה — דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: קֵל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ תוֹרָה — אֵין לוֹ תוֹרָה. פְּשִׁטָּא! אֵלָא: קֵל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ אֵלָא תוֹרָה — אֵין לוֹ אֵלָא תוֹרָה. הָא נָמִי פְּשִׁטָּא! אֵלָא דַּאֲפִילוּ תוֹרָה אֵין לוֹ. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב פֶּפְא, אָמַר קָרָא: “וְלִמְדַתֶּם וַעֲשִׂיתֶם” — כָּל שֶׁיִּשְׁנֹו בַּעֲשִׂיָהּ יִשְׁנֹו בְּלִמְדָּה, כָּל שֶׁאֵינוֹ בַּעֲשִׂיָהּ אֵינוֹ בְּלִמְדָּה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت كهوت

יבמות קט, ב.

93 דאורייתא וקב"ה כולא חד

آنجا آلت ربه توضیح می‌دهد که از طریق تورا و מצוות (mitzvos [فرمان‌ها]) خود ه' حضور دارد: «تورا و کب"ה / קודשא בריך הוא یکسره یکی هستند»؛ و اینکه مقصود از «کب"ה / קודשא بריך הוא» در این گفته، ه' است، آن‌گونه که مقدس و کاملاً جدا از عوالم است. همچنین عبارت «زیرا با ه', ه' صخرهٔ عوالم است» را می‌آورد، همان‌گونه که در این מאמר (maamar) آمده است.

یادداشت كهوت

נסמן לקמן נז, א.

بند 26

94 למס"נ באחד

یادداشت Kehot به جایی ارجاع می‌دهد که این موضوع در آنجا بیشتر توضیح داده شده است: Pri Etz Chaim.

یادداشت كهوت

בראשית כז, כב.

87 ואשים דברי בפך

ה' به اسرائیل، از طریق اشعیا (ישعיהו): «و سخنانم را در دهانت نهاده‌ام.» سخنان ه' در دهان کسی است که می‌آموزد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 51:16 ישעיהו נ"א:ט"ז

ואשים דברי בפך ובצל ידי כסיתיך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמייאתה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ישע"י נא, טז.

88 ודברי אשר שמתי בפך

پیمان ه' با کسانی که بازمی‌گردند: «سخنانی که در دهانت نهاده‌ام از دهانت دور نخواهد شد.» این‌گونه خوانده می‌شود: سخنانی از تورات که شخص بر زبان می‌آورد، به‌راستی سخنان ه' هستند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפך לא ימוש ומפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ישע"י נט, כא.

بند 25

89 אחותי רעיתי יונתי תמתי

محبوبی که شبانه در می‌زند: «به رویم بگشا، ای خواهرم، ای محبوبم، ای کبوترم، ای کامل من.» (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה':ב'

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קנוצותי רסיסי לילה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

שה"ש ה, ב.

90 א"ת תמתי אלא תאומתי

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت كهوت

שה"ש רבה ע"פ אני ישנה.

ויקרא כב, לא. כו, ג. זח"ג קיג, ב. וראה ויק"ר לה, ו.

100 אשר יעשה אתם האדם

סכן ה' به اسرائيل از طريق موسى (موشه): «فرايض من و احكام من را كه انسان بايد بهجا آورد و بهواسطه آنها زنده بماند.» در اینجا، تورات و מצוות از طريق انسان نازل می‌شوند. (در سياق بحث: Steinsaltz Tanakh)

Leviticus 18:5 ויקרא י"ח:ה'

ושמרתם את־חקתי ואת־משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני Havayah

Ye shall therefore keep My statutes, and Mine ordinances, which if a man do, he shall live by them: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ויקרא יח, ה.

101 כי ע"י האדם נמשך בחי' תומ"צ

مقاله (مامار, maamar) ربه درباره همین آیه، در پانویسی به این نکته می‌پردازد.

یادداشت كهوت

ראה ד"ה רני ושמחי תשכ"ז (סה"מ מלוקט ח"ד) ע' רפג סעי' ב הערה 11.

102 כל הנשמה תהלל י"ה

«هر جانی ه' را بستايد؛ پيش‌تر چنين خوانده شد كه جان نور می‌بخشد.

Psalms 150:6 תהילים ק"נ:ו'

כל הנשמה תהלל קה תללו־קה:

.Let every thing that hath breath praise the L-RD. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים קנ, ו.

103 אם הבנים

ה' «זן נازا را در خانه‌اش می‌نشانند، مادری شادمان از فرزندان». مرتبه «مادر» كه تجلي الوهيت را پديد می‌آورد. (در سياق بحث: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 113:9 תהילים קי"ג:ט'

מושבי עקרת הבית אם־הבנים שמחה תללו־קה:

Who maketh the barren woman to dwell in her house As a joyful mother of children. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 רני ושמחי בת

آیه آغازين كه اکنون بر زمان آینده اطلاق شده است؛ زمانی كه «دختر» برخواهد خاست.

Zechariah 2:14 זכריה ב':יד

רני ושמחי בת־ציון כי הנני־בא ושכנתי בתוךך נאם־ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I' .will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 שבחי' בת תעלה ביתר שאת

לקוטי תורה این مقاله را نقل می‌کند («دختر با برتری فزون‌تر بالا خواهد رفت و زن بافضیلت، تاج شوهر خویش خواهد شد») و توضیح می‌دهد كه «دختر» اورشليم فردوين و «مادر من» اورشليم برين، عالم اندیشه، است؛

ראה שו"ת הרשב"א ח"ה תשובה נה. ב"ח טוא"ח רסס"א. פע"ח שער הק"ש פ"ב.

95 ויקם עדות ביעקב

مزمور آساف (اسف) درباره تاریخ اسرائيل (يسرائل): «او در يعقوب (יעקب) شهادتی برپا کرد و در اسرائيل (يسرائل) توراتی نهاد كه به پدران ما فرمان داد آن را به فرزندان‌شان بشناسانند.» این را به‌منزله دو مرتبه در تورا بخوانيد كه با دو نام مطابقت دارند. (بافت: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 78:5 תהילים ע"ח:ה'

ויקם עדות בעיניך ותורה שם בישראל אשר צוה את־אבותינו להודיעם לבניהם:

For He established a testimony in Jacob, And appointed a law in Israel, Which He commanded our fathers, That they ;should make them known to their children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים עח, ה.

96 דאורייתא מחכמה נפקת

زوهار (זהר): «تورا از حکمت (חכמה, Chochmah) صادر می‌شود.» در اینجا، فداکاری تا پای جان (مسירות נפש, mesirus nefesh) به ریشه‌ای می‌رسد كه تورا از آن نازل می‌شود.

Zohar II, 121a זח"ב קכא, א

یادداشت كهوت

זח"ב קכא, א. وראה שם פה, א.

27 بند

97 ומבחי' ישראל נמשך בחי' תורה

بحثی موازی درباره «گواهی در يعقوب، تورات در اسرائيل».

یادداشت كهوت

ראה אוה"ת לך לך עג, ב.

98 ועשיתם אתם

«و آنها را به‌جا آورید.» یادداشت كهوت به خوانش حکیمان از «آنها» به معنای «شما» استناد می‌کند: انسان با انجام فرمان‌ها (מצוות, mitzvos), خود را «می‌سازد».

Leviticus 26:3 ויקרא כ"ו:ג'

אם־בחקתי תלכו ואת־מצוותי תשמרו ועשיתם אתם:

If ye walk in My statutes, and keep My commandments, and ;do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

99 ועשיתם אתם אתם כתיב

زوهار (זהר) عبارت «آنها را به‌جا آورید» را چنین می‌خواند: «خودتان را بسازید؛ خوانشی كه در یادداشت كهوت به آن استناد شده است.

Leviticus 22:31 ויקרא כ"ב:ל"א

ושמרתם מצוותי ועשיתם אתם אני ה'

And ye shall keep My commandments, and do them: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Zohar III, 113b זח"ג קיג, ב

Vayikra Rabbah 35:6 ויקרא רבה ל"ה:ו'

یادداشت كهوت

اورشليم برين تنها از طريق اورشليم فرودين دست يافتني است و «دختر»
از طريق فرمان هائي که با عمل جسماني انجام مي شوند بالا مي رود.
يادداشت كهوت
ע' לקו"ת שלח לח, ג. ובביאורי הזהר להצ"צ כרך א פ' שלח ע' קעא. תל.
ובאור"ת פ' חיי שרה קכו, א. שמות כרך ז' ע' ב'תקא. נ"ך ע' רסה.

106 ביתר שאת

سخناني يعقوب (يعقوب) به روبين (راوبن)، نخست زاده اش، که مي بايست
«برتري منزلت و برتري نیرو» مي داشت. در اینجا، اين عبارت برآمدن آینده
«دختر» را وصف مي کند. (در سياقي بحث: Steinsaltz Tanakh)

Genesis 49:3 براساس מ"ט:ג'

ראובן בכרי אתה כחי וראשית אוני יתר שאת ויתר עז:

Reuben, thou art my first-born, My might, and the first-fruits
of my strength; The excellency of dignity, and the excellency
of power

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107 אשת חיל עט"ב

«زني بافضيلت تاج شوهر خويش است.» مرتبه دریافت کننده خود به تاج
بدل خواهد شد.

Proverbs 12:4 משלי י"ב:ד'

אשת-חיל עטרת בעלה וקרקב בעצמותיו מבישה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that
doeth shamefully is as rottenness in his bones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

108 ולהיות אשת חיל עט"ב כו'

تسمح تسدك اين عبارت را نقل مي کند و مي افزايد که او خود تاج
شوهرش، صفات عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin)، مي شود و از
فهم (בינה, Binah) فراتر مي رود؛ همان که درباره اش گفته شده است:
«تاجی که مادرش بر سر او نهاد»: در آنجا مادر تاج را مي بخشد؛ اینجا
خود او تاج است.

يادداشت كهوت

מובא באור"ת נ"ך כרך ב ע' תשסד ושם מציין לכאן ומוסיף "שהיא עצמה
נעשה עטרה וכתר לבעלה שהוא ז"א ולמעלה מבחי' בינה שעליה נאמר
בעטרה שעטרה לו אמו ולא שהיא עצמה העטרה".

109 כמ"ש במ"א

يادداشت پيشنهاد مي کند که مرجع عبارت «در جای ديگر» در مقاله همين
باشد.

يادداشت كهوت

ע' באור"ת פ' ראה ע' תרעג ואילך.

درباره این نسخه

.the notes و our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas) likuteitorah.com/about/the-chassidishe- (Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309 /parsha). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: -

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانه لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از 7/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/mikeitz/

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

ידר ר'ה, רב ליوی ייטسחק